

Nr. 28
(334)

10-16 iulie 1996

INTERVIU

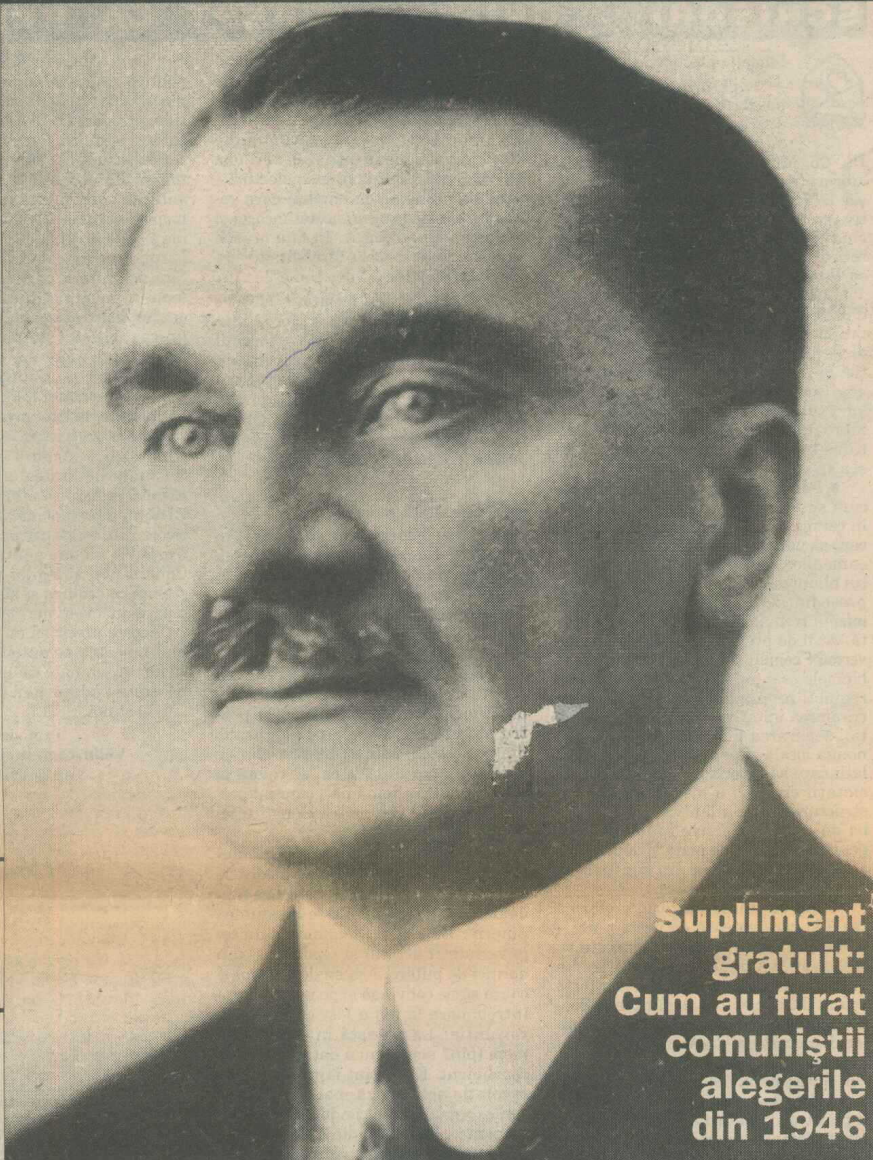

Aurel Stroe

pag.
10-11

Adrian Marino: **pag. 9**
Represiune și confesiune

Andrei Marga: **pag. 7**
Încotro ne îndreptăm?

**Supliment
gratuit:
Cum au furat
comuniștii
alegerile
din 1946**

528-16

Alegerile prezidențiale din Rusia păreau să simplifice pînă la schematizare – și să ridice pînă la simbolizare – situația din Europa de Est, opunînd în finală pe comunistul Ziuganov și democratul Elțin. Aproape toată lumea a văzut în această confruntare un fel de luptă dintre bine și rău și s-a mobilizat în a spera în victoria lui Elțin. Iar faptul că granița dintre bine și rău era și de această dată fragilă și reversibilă, și mai ales convențională, s-a văzut în surpriza numită Lebed – fără de care democratul Elțin n-ar fi putut cîștiga. Apariția lui Lebed, și mai ales rolul său decisiv între turul întii și al doilea (căci acestea au fost adevăratele sale zile de glorie), arată însă că într-o societate „impură” pînă și speranța este maculată. De altfel, însăși opoziția dintre Ziuganov și Elțin nu era atît de netă cum părea. Ceea ce dorea Ziuganov (și dorința sa e comună tuturor foștilor comuniști) nu era atît reconstrucția sistemului comunist, cît reabilitarea lui. În definitiv, foștii comuniști știu foarte bine că sistemul ca atare nu mai poate fi regăsit intact și nici nu le-ar conveni să-l refacă, pentru că știu foarte bine că este falimentar. De altfel, nomenclatura comunistă a fost prima care a încercat să trăiască – pe furiș – în capitalism și a pus din timp bazele acelor cuiburi mafioate care au ieșit acum la lumină legitimîndu-se

ca sistem, pe cît de corupt, pe atît de mixt, compus dintr-un fel de socialism cu pălărie și un capitalism în pufoaică. Încît ceea ce ar fi dorit acum Ziuganov era să absolve de vină comunismul, să-i diminueze crimele, să-l scoată de sub anatamă și să-l redea venerației publice. Altminteri, dincolo de acest demers de spălare a conștiințelor, atît Ziuganov cît și omologii săi din spațiul estic (precum d-l Iliescu, de pildă) ar fi în stare – fie ca să ajungă la putere, fie

tită atît de spectaculos cu generalul Lebed, nu e un triumf al democrației. Există și aici un revers al lucrurilor, care-i face adeseori și pe reformiști – tot pentru a ajunge la putere sau pentru a și-o păstra – să împrumute cite ceva din arsenalul stîngii. Iar Elțin a epuizat toate resursele limbajului dublu – vorbind despre democrație în timp ce trimitea tancuri în Cecenia –, pînă cînd și-a pierdut el însuși vocea înainte de alegeri. Însă asocierea sa cu

a deforma însăși reforma – adaptînd-o neconținut unor vicii și servicii de moment. Și nu sîntem prea departe nici de cei care vedeau pînă și în Stalin (ori în Hitler) un lider charismatic. Încît victoria reformiștilor din Rusia este practic neîncheiată: ei au învins pericolul imediat reprezentat de comuniști, dar și-au păstrat pericolul conținut în luptele pentru supremație care se vor declanșa inevitabil între Elțin, Lebed și Cernomîrdin și care s-au prefigurată chiar înainte ca urnele de vot să se răcească. Introdus ca un catalizator al victoriei lui Elțin (pentru care, potrivit dezvăluirilor revistei *Time*, au lucrat și experți americani), generalul Lebed reprezintă un element perturbator al luptei politice clasice, intrucît implică armata într-un domeniu care, într-un stat democratic, îi este impropriu. Acum rămîne de văzut dacă generalul a fost „programat” pentru un anumit moment sau pentru o durată anume. Cu alte cuvinte, vom vedea dacă maurul și-a făcut datoria și poate să plece sau dacă maurul încearcă să devină țar. Avînd în vedere problemele de sănătate ale lui Elțin, situația indecisă a lui Lebed și poziția lui Cernomîrdin (ca succesor legal), se poate spune că deznodămîntul alegerilor prezidențiale din Rusia a fost amînat. În culise, alegerea președintelui Rusiei pe următorii patru ani continuă încă.

TIA ȘERBĂNESCU

Rusia: opțiune definitivă, rezultat nesigur

ca să rămînă la putere – să accepte economia de piață, cu condiția s-o facă tot ei și să nu mai audă incriminări la adresa trecutului comunist. La noi, de pildă, cel mai frustrat de înfrîngerea lui Ziuganov și a comuniștilor ruși s-a arătat PSM, partid care și-a propus reabilitarea foștilor nomenclaturişti, pe care-i prezintă în cursa electorală drept adevărați depozitari ai „simțului gospodăresc” și ai „profesionalismului”. Dar nici victoria lui Elțin, împăr-

Lebed vorbește de la sine despre soiul de democrație care se practică în Rusia. Dacă un general în al cărui palmares negru se numără invadarea Afganistanului, intervenția în Georgia împotriva lui Gamsahurdia, ocuparea Tiraspolului și care nu s-a sfiit să declare că cele două state românești nu se vor uni decît sub forma Moldovei Mari a ajuns să reprezinte reforma rusească și să treacă drept un lider „charismatic”, atunci nu sîntem prea departe de

Stimați redactori,

Îngrijorat de situația noastră, adresez unele gânduri frunțurilor opoziției democratice: CDR, USD, PAC, PL '93. Menționez că, de la primele alegeri (mai 1990), am votat cu Opoziția. Între timp mi-am conturat un relativ „profil ideologic”, dar el nu contează cînd trebuie să mă opun actualei Puteri. De aceea, mă simt îndreptățit să scriu cele ce urmează:

Luînd în considerare experiența din 1992, ca și lipsa de scrupule a regimului Iliescu (posibile mari fraude la alegerile din toamnă), succesul Opoziției la „locale” mi se pare o victorie fragilă, care impune o stare de veghe activă. Ar rezulta, pentru opoziția reformatoare, în principal două căi de acțiune în vederea creșterii credibilității și a sporirii electoratului său:

• Forțele de opoziție, fragmentate cum sînt acum, urmează să găsească, în cel mai scurt timp, o anume unitate, care să pătrundă ca atare în conștiința oamenilor. Chiar dacă nu se vor alcătui alianțe și vor fi 2 sau 3 candidați la președinție în primul tur, unitatea în intenții trebuie să fie politică și coerentă. Ar fi de preferat un program de guvernare comun și minimal privind problemele esențiale ale României de azi: regimul proprietății, privatizarea, încurajarea inițiativelor individuale, corupția, separarea puterilor în stat, autonomia locală și promovarea unei legislații care să favorizeze dezvoltarea societății civile și a integrării țării în structurile euro-atlantice. Deci, e vorba de câteva obiective fundamentale pentru economia de piață și democratizare, pentru ieșirea din confuzia și stagnarea actuală.

Omul obișnuit, doritor de reformă reală și care votează de peste 6 ani — cu devotament — Opoziția, dorește cu disperare mai multă înțelepciune din partea acestora. La raportul de forțe actual din societatea românească există premisele unei victorii a formațiunilor democratice, dacă acestea se grupează avînd ca unic țel interesul național. Miza anului 1996 este cu adevărat istorică și un insucces la alegeri nu va fi plătit de veletari, ci de oamenii de bună-credință, acum și în viitor.

• A doua cale de acțiune a Opoziției în perioada imediat următoare este la îndemîna primarilor și consilierilor locali. Încă din prima zi a preluării gestiunilor, ei trebuie să instituie o transparență totală în treburile publice. Mai ales că aceasta lipsește aproape cu desăvîrșire guvernării actuale, fiind o piedică voită în calea democratizării. Mai mult chiar, lipsa transparenței este menită să compromită chiar ideea de democrație, ceea ce a și reușit în mare parte. Primarii actuali ai Opoziției, despre care nu cred că pot îndeplini mare lucru cu mijloace financiare reduse, pot aduce însă servicii apreciabile democrației. Ei pot arăta unei populații dezamăgite și insuficient educate civic avantajele rezolvării treburilor publice „la lumina zilei”. Acest exercițiu democratic, făcut consecvent „pe viu” (cu exemple concrete și nu cu declarații despre...), va acționa pozitiv asupra opiniei publice. Este o modalitate de a-i influența, în timp scurt, pe cei nehotărîți sau pe cei dezamăgiți din electoratul care nu s-a prezentat la vot. Și mă gîndesc la tineri în primul rînd, care n-au cunoscut pînă la maturizare decît o viață politică detestabilă. Este nevoie să i se opună imagini caritative și venale, o alternativă posibilă, mai „curată”. Aleși actuali ai Opoziției nu trebuie să se „adapteze” rutinei birocratice, deoarece în mîinile lor stă mult mai mult decît numai comoditatea vecinului de stradă.

Ținînd seama de timpul scurt pînă la toamnă și de puținătatea mijloacelor materiale la dispoziția Opoziției pentru cine știe ce „realizări”, am sugerat — în cele de mai sus — două modalități de a acționa în plan real. Nici una nu comportă cheltuieli, însă eforturi — da! Sînt milioane de oameni care votează Opoziția și n-au încetat încă să-și reînnoiască nădejdea... În fața acestei bune-credințe, ce pare fără sfîrșit, oare nimeni nu-i dator „să dea samă”?

M. Cristea, București, 24.06.96

P.S.: Aflu că în diverse locuri din țară, pe lângă inevitabilele obstrucții ale PDSR-ului și aliaților săi firești, Opoziția n-a putut fructifica la maximum pozițiile din consiliile locale, din cauza rivalităților interne. Biată Opoziție, victimă și ea a mașinațiunilor și cumetriilor balcanice!

Dragă redacție,

Doresc să-mi exprim, în scris, părerea cu privire la unele afirmații cuprinse în articolul „Lenin și Stalin au fost pe liste” scris de d-l Cristian Preda și publicat în revista „22”, nr. 23/5-11 iunie 1996.

Voi puncta cîteva din observații cu privire la așa-zisele omisiuni ale candidaților în campania electorală pentru alegerile locale. Chipurile, prima dintre acestea, neinvocarea revoluției; a doua, importantă și ea, se referă la „Contractul cu România”, care nu prevede proiectul reformării Constituției României.

Pe baza cuvîntului „revoluție”, autorul își întemeiază întreaga pledoarie și ne demonstrează că „chestiunea fundamentală a revoluției este chestiunea puterii”. De aici și asemănarea dintre guvernării actuali și Opoziție — toți dornici de putere. Așa crede autorul și caută să ne convingă și pe noi. Dar, mă întreb: oare la noi a fost cu adevărat revoluție? La această întrebare, nimeni (pînă acum) nu a dat un răspuns concludent. Este știut faptul că într-o revoluție acționează mai multe forțe ostile, organizate și conduse de comandamente. „Revoluția din 1989” din România a fost condusă de un singur comandament, cel al regimului ceaușist, care a acționat după interesele sale. Au lipsit cu desăvîrșire celelalte comandamente, „ale revoluționarilor”. Pînă acum nu s-a descoperit că ar fi existat astfel de „comandamente”. Concluzia care se impune este că în România anului '89 nu a fost „revoluție”, ci altceva: ori nemulțumirea populației, ori lovitură de stat?! Probabil că ultima concluzie este cea adevărată. Se știe că toți nemulțumiții din regimul totalitar au fost lichidați prin folosirea forței, fapt întîmplat și la noi: s-a tras în populația ieșită pe străzi sau adunată la mitingul din Capitală. Misterul acestei „revoluții a populației” s-a soldat cu arestarea și judecarea, ca și condamnarea la moarte a dictatorului Nicolae Ceaușescu, nu de către populație, ci de forțele regimului ceaușist. Atunci, d-le Cristian Preda, cum rămîne cu „Revoluția”?

Dacă luăm în seamă cele întîmplate în anul 1989 în România, în evoluția societății românești, aceste evenimente au dus la înlăturarea de la putere a lui Nicolae Ceaușescu și la perpetuarea regimului comunist, cosmetizat cu unele elemente ale lumii civilizate. Adevărata Revoluție în România, nu de tip marxist-leninist, ci de tip occidental, abia începe după anul '89, cînd se încearcă punerea societății românești pe baze democratice.

Acum există în România partidele politice, multe la număr (supărător de multe), dar bine că există. Aceste partide, prin alegeri libere, au ales conducătorul statului, Parlamentul și conducerea locale. Nu vîd care mai sînt limitele modului leninist-stalinist al „Revoluției” din '89 în societatea românească actuală. Revoluția din România se află în plină desfășurare și la capătul ei ne așteaptă lumea civilizată. Sînt de acord și cred că mai există oameni cu mentalități comuniste și care susțin doctrina marxistă, dar, în nici un caz, aceștia nu mai influențează mersul spre progres și civilizație.

Referitor la „Contractul cu România” al Convenției Democratice din România, acesta este primul program de reorganizare a societății noastre pe baze democratice. Acum i se dă poporului român posibilitatea de a ieși din marmasul în care se află. În nici un caz, CDR nu a propus modificarea unor articole din Constituția României. Tot timpul a pledat pentru respectarea Constituției și legilor țării, fiind conștientă că ordinea și disciplina sînt necesare unei vieți normale.

Aceste precizări nu trebuie să-l nemulțumească pe autorul articolului, ci să fie consemnate ca un mijloc de recunoaștere a adevărului științific.

Cu stimă,

Prof. dr. Ilie C. Zaharia,
Vidin, com. Jupinești, 30.06.1996

V.A.R.A.

ROMÂNIA

Dragi prieteni,

Ne-am adunat astăzi la biserica română din Paris, încă liberă, pentru a comemora doi ani de la moartea aceluia care a fost Vintilă Brătianu, cunoscut în tinerețe sub numele de Vintilică, intrucît purta același nume ca și tatăl său.

Am venit aici ca să ne aducem aminte, nu de omul dotat cu frumoase însușiri intelectuale — absolvent al unor ilustre universități, Oxford și Școala Politehnică din Zürich —, nici de curajosul aviator care a luptat pentru libertatea țării noastre în faimosul „Grup 6 Vinătoare”, condus de comandorul Popișteanu, căzut la datorie, nici de rezistentul împotriva urgiei ruso-bolșevice în anii 1945-1946 și nici de omul politic care, din cauza cumplitelor situații din țara noastră, nu a putut îndeplini aproape nimic din ceea ce era capabil să realizeze în folosul patriei noastre.

Sîntem aici pentru a ne aduce aminte de bunul și dragul nostru prieten pe care ațiștia dintre noi l-am apreciat și iubit. Vintilă Brătianu, pe lângă calitățile sale intelectuale, culturale și morale, era un om de inimă. În ultimele zile înainte de a muri, se ocupa activ de cumpărarea, din modesta lui pensie, a unui scaun cu roți electrice pentru un coleg aviator, Radu Greceanu, combatant viteaz pe front, apoi închis mulți ani la Aiud, evadat, prins, schingiuit și rămas paralizat.

Da, pentru noi și mulți alții, Vintilă

Brătianu a intruchipat imaginea celei mai nobile prietenii!

Aș dori să asociez memoriei sale și pe tatăl său, Vintilă Brătianu, decedat și el din mîhnire, datorată situației politice din țară, în anul 1930. De asemenea, pe buna și devotata lui mamă, Lia Brătianu, care l-a avut pe Vintilică abia după zece ani de căsătorie și care făgăduise că în cazul în care va avea un copil se va ocupa tot restul vieții de tineretul nevoiaș.

În acest fel a înființat și a prezidat asociația de binefacere „Principele Mircea”. Nu pot să uit nici pe Gheorghe Crîngus, fiu de țaran din comuna Mihăești, orfan din războiul de reîntregire, pe care Vintilă Brătianu tatăl l-a crescut alături și exact în aceleași condiții ca și pe fiul său Vintilică. Gheorghe Crîngus a căzut la datorie, ca ofițer de tancuri, la Dalnik, în fața Odesei, în 1941. În fine, la celălalt capăt al vieții lui Vintilă este soția sa, Yvette Brătianu, la care știm cu toții cît a ținut și care a împărțit cu el grelele clipe cînd se ascundea, fiind căutat de Securitate, precum și primele momente dificile ale vieții în exil.

Dumnezeu să-i ierte!

Fie-le țărna ușoară!

Vlad Stoian Filipescu,
Paris, 15 iunie 1996

Stimată doamnă

Gabriela Adameșteanu,

Mă adresez dumneavoastră în dubla calitate pe care o aveți, de redactor-șef al revistei „22”, pentru care am toată admirația, și de persoană particulară, martoră a evenimentelor care au avut loc în noaptea de 14 spre 15 iunie 1996 în trenul Dacia Express, București-Paris.

Vă reamintesc, expresie pur retorică, deoarece nu cred că ați uitat așa de repede, că mamei, Elena Stănescu, și surorii mele, Gabriela Cucu, li s-au furat pașapoartele și banii la puțin timp după trecerea frontierei în Ungaria. Au venit special cu cușeta — un alt sacrificiu financiar pe lângă prețul astronomic al biletilui de tren —, tocmai din motive de securitate, dar așa compartimentului de la vagonul CFR nu se putea incuia. Au fost obligate să coboare din tren, fără bani, fără acte, fără posibilitatea de a comunica cu noi, la frontiera Ungariei cu Austria.

Am fost înștiințată de cele întîmplate la gara din Viena, unde le așteptam, de un călător, căci insoțitorul de vagon nu a considerat necesar sau de datoria lui să mă informeze.

În momentul de șoc care urmează se învălmășesc tot felul de gânduri în cap și primesc altele m-am întrebant: care este de fapt rolul, răspunderea, datoria insoțitorului de vagon? Ce măsură iau Căile Ferate Române ca să asigure siguranța călătorilor?

Este o stare de lucruri care durează de ani de zile și dacă Căile Ferate rămîn indiferente la aceste tîlhării care se petrec pe scară largă în tren, la numărul de clienți pe care îi pierde în felul ăsta, atunci găsesc că este de datoria cetățenilor să ia poziție în aceeași problemă.

De aceea, mă adresez dumneavoastră, stimată doamnă Adameșteanu, cu rugămintea de a porni la luptă prin intermediul revistei „22” împotriva acestei instituții care sînt Căile Ferate Române, în care domnește corupția, inerția, indiferența, ineficacitatea, incompetența. Sînt convins că această temă va găsi un ecou larg în numărul cititorilor dumneavoastră, căci cine nu a făcut cel puțin o experiență neplăcută cu CFR?

Cu cele mai bune sentimente,

Adriana Danielopol,
Bergheim, Austria, 21.06.1996

ILIE ȘERBĂNESCU

În salturi înseamnă mai scump

Cea mai importantă reacție politică la recentele majorări, decise de Guvern, la prețurile pe care încă le controlează (la carburanți, energie electrică și termică, pine, ulei) o constituie fără îndoială cererea Convenției Democratice și a USD de a se convoca de urgență o sesiune parlamentară extraordinară care să ia în discuție cauzele și implicațiile acestor creșteri de prețuri, precum și acordarea de compensații acoperitoare către populație. Reacția dezaprobatore din partea opoziției contrastează net cu cea a Băncii Mondiale, care a apreciat măsurile Guvernului drept curajoase într-un context politic dificil și de natură să evite destabilizarea economiei.

Opoziția nu putea, desigur, să rateze politic minunatul prilej de a atrage capital electoral oferit de dramaticele creșteri de prețuri intervenite chiar în preajma alegerilor parlamentare și prezidențiale și la care executivul și partidul de guvernământ au fost strînse cu ușa să recurgă. Din păcate însă, în afara încercărilor politice, demersul opoziției nu poate avea nici o incidență economică. Vine cînd nu se mai poate face, de fapt, absolut nimic. Și nu a venit atunci cînd mai era încă ceva de făcut. Este greu de înțeles de ce în România trebuie mai întîi ca lucrurile să explodeze pentru ca cineva să se sesizeze. Și cită îndrituire mai pot avea demersurile post factum, cînd acestea nu doar trebuiau, dar și puteau fi făcute a priori?

În martie, Delegația Permanentă a PDSR, cu blagoslovirea președintelui Iliescu, a luat decizia destabilizatoare de a se amîna după alegerile locale majore, anunțată pentru primăvară, a prețurilor la carburanți și energie. Cu excepția PL '93, nici o forță politică nu a scos o vorbă. Și, oricum, nu CDR sau USD. Cu toate că - așa cum atunci subliniam, semnalînd faptul, în paginile acestei reviste - era vorba de o „gravă agresiune electorală asupra economiei”. Pentru că aceste creșteri de prețuri reprezentau o corecție economică indispensabilă încă de la începutul anului. Și dacă pe perioada iernii amînarea întreprinderii acestei corecții putea avea o justificare socială, împingerea ei peste primăvară nu mai era legată decît de motivații electorale.

Nu trebuie să fii economist pentru a realiza că întîrzierea măsurii avea să-i amplifice dramatismul. Actualele creșteri de prețuri au amplitudinea pe care o au și din cauza amînării cu peste jumătate de an a întreprinderii unei corecții care oricum nu putea fi ocolită. Și dacă această corecție mai întîrzie, România - așa cum menționam nu de mult în paginile revistei - nu putea evita o prăbușire de tip bulgăresc. Iată de ce Banca Mondială a salutat măsurile adoptate de guvernul de la București, apreciîndu-le ca fiind de natură să absoarbă un dezechilibru și să nu închidă calea pentru eventuali pași spre o reformă mai semnificativă. O oală în fierbere, căreia nu i se deschide capacul, explodează. Așa este și în cazul economiei românești. Se acumulează tensiuni din cauza întîrzierii pe seama societății a unor masive industrii neperformante și riscul exploziei există la orice încercare de a închide supapa prețurilor.

Creșterea prețurilor nu este decît o consecință. Răul vine mult mai departe. De la baza economiei, de la mulțimea ei de segmente neperformante, deosebi din industrie, pe care reforma pare că nu le atinge cu nimic, de la anchihoza sectorului de stat, de la acceptarea contractării de datorii care să nu fie plătite, de la raputul și corupția prin care este devalizată economia de către atîția „privatizați”

clientelari. Toate aceste cauze de bază sînt cunoscute de mult. Perpetuarea lor face majorarea prețurilor absolut inevitabilă. Iar altcineva să-i suporte consecințele decît populația nu există!

Guvernul Văcăroiu nu trebuie blamat pentru că a majorat acum prețurile - întrucît, dacă n-o făcea, economia se ducea pur și simplu dracului -, ci pentru că a întîrziat și chiar blocat acele reforme care să schimbe ceva la baza economiei, spre a se înlătura determinările de fond ale creșterilor de prețuri. Condamnarea Guvernului pentru acest atît de dăunător immobilism în materie de reforme în economia reală nu trebuia însă să aștepte explozia prețurilor, ci era oricum mai necesară dacă intervenea înainte, pentru a se mai salva ceva - cum se spune - din ce mai putea fi salvat.

Și, oricum, executivul și partidul de guvernământ trebuiau supuse de mult unei presiuni politice serioase, pentru a întreprinde măcar cît de cît la timp corecțiile necesare în economie, prin respectivele creșteri de prețuri. Și nu încurajate de fapt - prin tăcere - să amîne aceste creșteri.

Cel puțin o treime din amploarea actualelor creșteri de prețuri ar fi putut fi evitată dacă respectivele majorări nu ar fi fost politic întîrziate. Prețurile la carburanți și, prin implicație, la energie termică și electrică nu pot fi aceleași cînd cursul cu care trebuie decontate intern costurile în valută ale importurilor (ce acoperă 60% din necesar) este de numai 2.000 de lei și cînd, dimpotrivă, depășește 3.000 de lei dolarul. Aberant este însă faptul că Guvernul este cel ce stabilește cursul la care să fie decontate intern importurile de petrol. Aberant, pentru că în mod normal acest lucru nu ar trebui să constituie în vreun fel treaba Guvernului. Firesc ar fi ca orice import să fie decontat la cursul valutar din ziua intrării în țară, indiferent dacă acest curs place sau nu place. Altfel, se ajunge la situația absurdă din România, cînd, din cauza neadaptării la realitate a comenzii guvernamentale privind cursul, importuri de petrol sîc continue să fie decontate intern la 2.000 de lei dolarul, cînd cursul deja depășește 3.000 de lei dolarul. Este evident că între timp s-au acumulat tensiuni și nota de plată - care tot trebuie plătită la un moment dat - s-a mărit. Și cînd corecția nu mai poate fi amînată, costul devine mai ridicat nu numai pentru că este achitat după o îndelungată perioadă de aglomărări la plată, dar și pentru că intervine efectul „anticipației inflaționiste”.

În cazul în care o creștere de prețuri este inevitabilă, costul ei economic și social va fi mai mic dacă respectiva creștere este lăsată să se producă exact atunci cînd apare necesară. Creșterea prețurilor la carburanți și energie în salturi mari și nu în pași mici este cea mai costisitoare. Agenții economici, în perspectiva creșterii prețurilor la carburanți și energie, își măresc propriile prețuri de livrare ca rezervă pentru ce va veni sau o fac într-o măsură și mai pronunțată după, atît ca o compensare pentru ce a fost, cît și ca rezervă pentru implicații ulterioare pe care le consideră incontrollable. Anticipația inflaționistă este unul din principalii factori de ambalare a inflației.

Prin tergiversarea inadmisibilă a inevitabilelor creșteri de prețuri la carburanți și energie, guvernul Văcăroiu nu a reușit să obțină decît inversul a ceea ce probabil a urmărit, populația putînd să se aștepte doar la efecte inflaționiste și mai mari decît cele care, pe ansamblul economiei, oricum s-ar fi produs.

Luni 1 iulie

• Președintele Chinei la București

Extinderea cooperării economice dintre România și China a constituit principalul scop al vizitei la București a șefului statului chinez, Jiang Zemin. La nivel de miniștri a fost semnat Acordul interguvernamental privind colaborarea științifică și tehnică româno-chineză. Într-o declarație comună, România arată că nu va stabili și dezvolta relații oficiale cu Taiwanul.

• PNȚCD respinge ideea candidaturii lui Cataramă

Președintele PNȚCD, Ion Diaconescu, referindu-se la propunerea PNL privind candidatura lui Viorel Cataramă la funcția de premier într-un viitor guvern CDR, a arătat că această idee este inoportună. Propunerea, făcută fără consultarea partenerilor din CDR, încalcă principiul conform căruia principala forță a Convenției va trebui să desemneze primul-ministru. Pe de altă parte, jărăniștii au arătat că dacă vor ajunge la guvernare vor aplica Raportul Severin adoptat de Consiliul European.

• Guvernul a anunțat noi scumpiri

Executivul a prezentat noile prețuri ale energiei electrice și combustibililor, scumpiri care vor afecta toate produsele de larg consum. Astfel, prețul benzinei a crescut de la 750 lei la 990 lei litru, cărbunele și lemnul s-au scumpit cu 10-11%, energia electrică, termică și gazele naturale cu 58%.

Marti 2 iulie

• Banca Mondială aprobă măsurile Guvernului

Misiunea Rezidentă a Băncii Mondiale în România apreciază că recentele măsuri luate de Guvern privind majorarea prețurilor la energie fac parte din procesul de reformă, „care va conduce la toate beneficiile asociate cu tranziția către o economie de piață”.

• Raportul Severin urmărește stoparea „restaurației de catifea”

Aprobat de către Adunarea Parlamentară a Consiliului European, Raportul Severin urmărește oprirea accesului foștilor demnitari din ultimii zece ani la funcții prin intermediul cărora ar putea amenința drepturile omului și procesul democratic. Deputatul PD a arătat că votul său în favoarea Raportului Bindig pentru protecția minorităților reprezintă o victorie pentru România. Raportul conține o opinie formulată de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, de la Venția, privind Recomandarea 1.201 a CE, potrivit căreia statele nu sînt obligate să creeze entități autonome pe criterii etnice, iar drepturile sînt considerate proprii persoanelor aparținînd minorităților și nu minorităților în ansamblu.

Miercuri 3 iulie

• Opoziția solicită o sesiune extraordinară

Comitetul Executiv al CDR a hotărît să solicite convocarea unei sesiuni extraordinare a Parlamentului, decizie motivată de „recentul val de scumpiri” și de necesitatea luării unor măsuri pentru remedierea situației. (În conducerea Partidului Democrat a fost convocată de urgență pentru adoptarea unei decizii asemănătoare).

• Președintele Iliescu cere curățarea PDSR în cadrul Biroului Executiv

Central al PDSR, președintele Ion Iliescu a solicitat atragerea pentru alegerile generale a unor oameni tineri, „fără un trecut”, care să schimbe în bine imaginea partidului. Iliescu a criticat rezultatele nesatisfăcătoare obținute de PDSR în alegerile locale și și-a rezervat dreptul de a se pronunța asupra listelor de candidați PDSR pentru alegerile generale.

• PNL-CD nu va semna acum protocolul CDR

PNL-CD nu va semna noul protocol al Convenției Democratice pînă cînd nu va fi definitivată grila pentru alegerile parlamentare, prin care se vor distribui locurile eligibile pe listele CDR, a anunțat vicepreședintele PNL-CD, Alexandru Popovici.

Joi 4 iulie

• PDSR anunță măsuri pentru îmbunătățirea propriei imagini

După înfîlînirea cu președintele Ion Iliescu, liderii PDSR au prezentat într-o conferință de presă măsurile concrete pe care partidul de guvernământ le va lua pentru schimbarea imaginii de partid corupt. Astfel, se va încerca lămurirea cazurilor de corupție în care sînt implicați reprezentanți ai PDSR, apoi se va reorganiza structura organizației centrale, iar viitoarele liste electorale trebuie să cuprindă în proporție de 90% femei, tineri și vorbitori de limbi străine. Pe listele pentru alegerile parlamentare se va renunța la directori.

• Alternativa României a fost primită în CDR

Comitetul Executiv al CDR a aprobat cererea Alternativei României de a fi primită în această alianță politică. Solicitarea urmează să fie validată și de Consiliul Național al CDR.

Vineri 5 iulie

• PDSR se restrînge

Delegația Permanentă a PDSR a hotărît să reducă de la 38 la 10 numărul de departamente ale partidului, măsura menită să ducă la o coordonare mai eficientă a acțiunilor PDSR în vederea alegerilor generale din toamnă. PDSR a cerut primului ministru să găsească noi resurse bugetare pentru majorarea cuantumului compensărilor și indexărilor ce vor fi acordate populației cu începerea de la 1 iulie.

• Iliescu apără limba română la Chișinău

Afîlat în vizită oficială la Chișinău, președintele Ion Iliescu a afirmat în fața parlamentarilor moldoveni că și dincolo de Prut se vorbește tot limba română, chiar dacă acest lucru „sîrmește pasionii” și este însoțit de numeroase controverse.

Sîmbătă 6 iulie

• PAC și PL'93 au înfîlînt Alianța Națională Liberală

Liderii PAC și PL'93 au semnat protocolul de constituire al Alianței Naționale Liberale (ANL). Alianța se dorește a fi o formațiune de centru-dreapta și, totodată, o alternativă liberală care să se alăture celorlalte grupări ale opoziției (polul creștin democrat - CDR și respectiv cel social-democrat-USD). ANL a propus un „Pact de Guvernare al Opoziției Unite”, care prevede ca obiectiv prioritar desemnarea pînă la 30 iulie a unui candidat unic al opoziției la alegerile prezidențiale din toamnă.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

VLADIMIR TISMĂNEANU

Amintirea lui Ghiță Ionescu

Încetarea din viață a profesorului Ghiță Ionescu îndoliază deopotrivă cultura română și comunitatea internațională a științelor politice. Dispariția distinsului profesor al Universității din Manchester și Doctor Honoris Causa al Universității din București ne umple de tristețe pe toți cei care am avut privilegiul să ne numărăm printre prietenii și discipolii săi.

Personalitate intelectuală de excepție, filosof politic și analist de imens rafinament conceptual, Ghiță Ionescu a fost un promotor perseverent al ideii integrării europene. Dacă ar fi să numesc tema dominantă a preocupărilor sale, m-aș referi la această implicare în gândirea cadrelor instituționale și etice care a condus la Maastricht și la înfrângerea feluritelor cenzuri parohial-reducționiste. Profesorul Ghiță Ionescu a fost, în egală măsură, unul dintre cei mai lucizi interpreți ai fenomenului comunist sovietic și est-european, un deschizător de drumuri în exegeza demistificatoare asupra variantei românești a totalitarismului de stînga. Împreună cu Ernest Gellner – și el recent petrecut din viață –, a editat o

remarcabilă antologie despre tradiția populistă, lucrare indispensabilă mai ales la ora actuală, cînd recidivele demagogic-autoritariste se fac simțite deopotrivă în Est și în Vest.

Apărută în 1964 la Oxford University Press, cartea lui Ghiță Ionescu *Comunism în România* (publicată în 1994 în traducere românească la Editura Litera) reprezintă fundamentul pe cît de original, pe atît de viabil pe care se va clădi orice studiu ulterior dedicat acestei spinoase și greu epui-

164 de ani de la apariția „Monitorului Oficial“

Regia Autonomă „Monitorul Oficial“ (RAMO) sărbătorește la 1 iulie 1996 cinci ani de la înființarea ei prin Hotărîrea Guvernului nr. 358/1991. Conducerea a marcat momentul, pe 26 iunie a.c., prin sfințirea tipografiilor și realizarea unei expoziții de antologii legislative, colecții periodice, legislație comentată, albume, eseuri, romane. Tot anul acesta, publicația împlinște 164 de ani de cînd apare fără încetare.

În anul 1832, generalul adjutant Kiseleff, președintele plenipotențiar al diivanelor, a autorizat sfatul țării să editeze publicația oficială a statului, avînd ca prim redactor pe înaltul om de cultură Ion Heliade Rădulescu. De-a lungul evoluției sale, publicația a cunoscut diferite schimbări referitoare la denumire („Gazeta administrativă“, „Gazeta oficială“), cît și la conținut (folosirea, din anul 1839, a primelor litere latine și eliminarea, începînd cu anul 1859, a ultimelor litere chirilice). Primul regulament al „Monitorului Oficial“, publicat în numărul 119 din 1873, enumera serviciile acestei direcții care împreună cu Serviciile Imprimeriei Statului se subordonau Ministerului de Interne. În cuprinsul „Monitorului Oficial“ au fost publicate importante acte istorice precum: ordinul de zi al domnitorului Cuza către armata țării (nr. 9/1859); proclamarea unirii definitive a Principatelor Unite (nr. 27/1861); legea presei (nr. 81/1862); abdicarea domnitorului Cuza (nr. 32/1866); proclamația Regelui Carol (nr. 103/1866); înființarea Monetăriei Statului (nr. 43/1870); căderea Plevnei (nr. 273/1877); proclamarea Regatului (nr. 60/1891); proclamația Regelui Ferdinand la declararea războiului cu Austro-Ungaria (nr. 108/1916); proclamarea unirii Bucovinei cu România (nr. 217/1919); proclamarea unirii Transilvaniei cu România (nr. 212/1918); proclamarea unirii Basarabiei cu România (nr. 8/1918); ratificarea tratatelor de pace de la Versailles, Neuilly, Trianon, Saint-Germain; promulgarea Constituției din 1923, prima constituție a României întregite.

În prezent, RAMO publică, pe lângă „Monitorul Oficial“ (cu cele patru părți ale sale) carte, presă, lucrări poligrafice, stochează și prelucrează informațiile legislative, elaborează și editează colecții legislative și culegeri de acte normative, grupate pe domenii de activitate. Regia colaborează cu alte instituții ale statului: Guvernul, Curtea de Conturi, Parlamentul, Curtea Constituțională, pentru care editează materiale de sinteză, buletine informative etc.

MADIS UNGUREANU

My dear Vladimir,

Let me tell you from the beginning that if I write to you in English and by typewriter it is because my right hand still does not fully operate since the stroke I had last January. For the moment, I am forced to use different subterfuges for writing articles as well as letters.

Dragul meu Vladimir,

Vreau să-ți spun de la început că, dacă îți scriu în limba engleză și pe mașina de scris, o fac pentru că mîna dreaptă tot nu-mi prea merge, după atacul cerebral din ianuarie. Pe moment, cînd scriu articole ori scrisori, mă văd siliți să folosesc tot felul de subterfugii.

Acestea fiind zise, nu pot să-ți spun cît de mult m-au bucurat scrisoarea ta și cuvintele tale de apreciere, pe care le-am primit ca pe un balsam. Bineînțeles că îmi poți dedica volumul tău în ce fel dorești. Plăcerea și onoarea vor fi de partea mea. Cred că, într-adevăr, ai făcut descoperiri enorme în arhive și că volumul meu, dat fiind bogăția materialelor pe care le va aduce cartea ta, are să pară un predecesor învechit.

Adam este adorabil și ar trebui să-ți dea toate grijile pe care le meriți, ca fericit tată, iar soția ta, pe care o cunosc, ar trebui să găsească și puțin răgaz între cei doi bărbați ai ei.

Te rog să-mi scrii din nou, iar dacă treci prin Londra, în drum spre București, vino să mă vezi. Avem atîtea lucruri de vorbit.

Complimente familiei,

Al tău Ghiță Ionescu

Manchester, 14 noiembrie 1995

zabile teme. Bogată în strălucitoare intuiții și premonitorie la nivelul concluziilor, cartea stă măturie pentru capacitatea comprehensivă a lui Ghiță Ionescu. Într-o vreme cînd nu puțini se lăsau înșelați de noua retorică „autonomistă“ adoptată de Dej și camarila sa, politologul englez de origine română accentua continuitățile de profunzime ale culturii politice a regimului leninist instaurat după 6 martie 1945, travestiurile ideologice operate în chip cinic, niciodată dezmințitul anti-intelectualism, ca și impenitentă respingere a oricărei forme inovatoare de gîndire marxistă.

Am avut cîntea să public în *Governement and Opposition* – invitat chiar de Ghiță Ionescu, editorul și sufletul viu al acestei excepționale reviste de *comparative politics* –, în primăvara anului 1989, un studiu despre „Putere personală și criză politică în România“ (în traducere română, studiul a apărut în volumul *Fantoma lui Gheorghiu-Dej*, la Editura Univers, în 1995). Observațiile profesorului, remarcele și sugestiile sale critice au deschis calea unei fericite relații de conlucrare spirituală. În anii următori, alți intelectuali români aveau să fie prezenți în paginile acestei reviste: Alina Mungiu, Andrei Pippidi, Aurelian Crăițu. Profesorul era fascinat de deschiderea culturală post-comunistă, de polemicele din viața politică și nu pierdea prilejul să se întrețină cu cei de care se simțea legat prin opțiunile

sale esențiale. Aș pomeni aici legăturile cu Nicolae Manolescu, Stelian Tănase, Mircea Mihăieș. De altfel, în paginile revistei *Orizont* apărea, în urmă cu vreo patru ani, un incitant interviu acordat de Ghiță Ionescu lui Mircea Mihăieș și mie cu ocazia unei întîlniri la Washington, în locuința dragilor săi (și ai noștri) prieteni, Dana și Nick Andrews.

În ultima scrisoare pe care mi-a trimis-o, în toamna anului 1995, profesorul îmi mărturisise că așteaptă cu mare interes lucrarea mea despre comunismul românesc. Mai mult, îmi acorda dreptul de a-i dedica această carte, gest prin care, vreau să cred, mai tinăra generație de politicieni români – trăind în țară sau în străinătate – dă glas grațitudinii față de figura tutelară care a fost Ghiță Ionescu. La ceasul cînd disciplina numită știință politică trăiește o extraordinară resurrecție în România, fenomen surprins cu mare acuitate de către Adrian Marino într-un aprofundat studiu publicat în *Sfera politicii*, despărțirea de Ghiță Ionescu nu poate însemna decît continuarea operii sale științifice și morale. Mergînd pe drumul său, sfidînd prejudecățile de orice fel, sustrăgîndu-ne narcisismelor și nombrilismelor paralizante, avem toate șansele de a participa la marile dezbateri ale gîndirii politice contemporane.

Washington, 2 iulie 1996

TALK-SHOW-uri LIVE

În fiecare zi, de luni până vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00–24,00:

Luni: Față în față cu vecinul – IRINA CORBU
 Marți: Căinele de pază – CORNEL NISTORESCU
 Miercuri: Punct și virgulă – CARMEN BENDOVSKI
 Joi: Fiți întreprinzători – ADRIAN DUMITRIU
 Vineri: Taxiul de noapte – N.C. MUNTEANU

RADIO TOTAL
 FM 94.2 MHz
 Tel. 637 37 580 / 637 35 38

un radio actual

RALUCA STROE-BRUMARIU

S-a încheiat ultima sesiune parlamentară

• ameliorările aduse legilor din 1990 nu s-au datorat dezbatelor din Parlament, ci presiunilor făcute asupra Guvernului de către Consiliul European • în această sesiune, Parlamentul nu a reușit să adopte nici o lege a reformei economice sau instituționale • mărl discordiei a fost articolul privind calcularea pensiilor pentru deputați și senatori • s-a adoptat în premieră o moțiune depusă de Opoziție: moțiunea „Energiei” •

Vineri 28 ianuarie s-a mai încheiat o sesiune parlamentară – practic, ultima din actuala legislatură. În septembrie, când se va da startul în campania electorală pentru alegerile generale, se va reuni și Parlamentul pentru încă o lună sau două, dar activitatea sa va fi probabil mai mult una de rutină, fără legi importante și fără debateri spectaculoase.

Pentru perioada vacanței parlamentare, Guvernul a primit din nou acceptul Legislativului de a emite ordonanțe, cu toate că domeniile pentru care s-a cerut delegare legislativă sînt doar enunțate în proiectul înaintat de Guvern, fără nici o precizare suplimentară. Plictisiți, cei 30 de deputați aflați în sala de ședințe au votat în numai 10 minute un proiect de lege despre care nu știau altceva decât că permite Executivului ca timp de două luni să decidă prin ordonanțe reorganizarea și lichidarea judiciară a unor societăți bancare, repartizarea proiectului la regiile autonome, modificarea avizelor și a TVA și chiar rectificarea bugetului de stat. Exasperat de ușurința cu care parlamentarii au acceptat solicitarea Guvernului, deputatul Borbély László le-a reamintit colegilor săi că nu au terminat nici măcar discutarea ordonanțelor emise în iarnă.

Sesiunea încheiată acum 10 zile a stat sub semnul alegerilor din acest an. Majoritatea legilor adoptate au fost tehnice. Prezența la dezbateri a fost tot mai redusă pe măsură ce se apropiau alegerile. Discutarea proiectului de buget – votat în aprilie, după adoptarea Ordonanței de rectificare a bugetului pe 1995 – a înghițit o lună din activitatea parlamentară, fără ca aceștia să fi reușit să modifice vreo cifră din cele propuse de Guvern. Sărăcia bugetului afectează mai ales sănătatea, cultura, apărarea, cercetarea și învățămîntul. Opoziția nu a reușit să obțină nici o suplimentare în aceste domenii și, în final, a votat împotriva bugetului – apreciat de economiști drept cel mai slab din 1990 încoace.

Cînd alegerile băteau deja la ușă, au fost adoptate cam în grabă și proiectele de modificare a Legii administrației publice locale și a Legii alegerilor locale. Din păcate, Opoziția, care a reclamat de atîtea ori abuzurile prefecților și inexistența unei reale autonomii locale, a strălucit prin absență. Amendamente importante au fost pierdute din cauza lipsei a 10 sau 20 de voturi. Ameliorările aduse legilor din 1990 nu s-au datorat dezbatelor din Parlament, ci presiunilor făcute asupra Guvernului de către Consiliul European. Punctele slabe ale celor două legi abia votate au și început să iasă la iveală după alegeri. Parlamentarii CDR regretă acum că au combătut la dezbateri propunerea unui deputat PDSR care susținea introducerea unui prag electoral pentru consiliile județene ce urmau să fie alese prin vot direct. Ei își amintesc și că au

PARLAMENT

S-A TERMINAT

dezarmat prea repede în fața cuplului Cozmincă-Ciumară, care au refuzat la unison discutarea oricărei propuneri legate de autonomia financiară a administrației locale pe motiv că ea este prevăzută în Legea finanțelor publice. Aceasta, avea să se lămuirească repede Opoziția, menține centralismul financiar, Ministerul Finanțelor fiind singurul îndrituit să împartă banul public administrațiilor locale.

Nici celelalte legi adoptate în ultimele 5 luni nu au ieșit din dezbateri în formula cea mai fericită, deși alianța cvadripartită nu a mai funcționat ca unșă.

Legea telecomunicațiilor, bunăoară, permitea inițial concesionarea liniilor telefonice din anumite zone periferice. La dezbaterile din Senat, PDSR a reușit să elimine această posibilitate, sub pretext că ea ar putea

constitui o amenințare la adresa siguranței naționale. Sensibili la acest subiect, senatorii coaliției majoritare au decis prin vot ca statul să-și mențină încă 5 ani monopolul asupra a tot ceea ce înseamnă telegraf și telefon prin cablu.

Tot la Senat s-a împotmolit și proiectul de privatizare a unor bănci de stat – punct ce figura și în Memorandumul încheiat cu FMI și care ar fi trebuit pus în practică acum un an. Criticat de Opoziție și nesuștinut de PDSR, proiectul a fost returnat la comisia de specialitate pentru modificări, dar nu a mai ajuns în plen. De altfel, în această sesiune, Parlamentul nu a reușit să adopte nici o lege a reformei economice sau instituționale. Proiectul de înființare a instituției „Avocatul Poporului” a fost votat de deputați, dar nu și de senatori, care nu și-au găsit timp pentru el. Statutul funcționarului public zace de 3 ani la comisii ca și Legea răspunderii ministeriale. Mult așteptatul proiect al declarării averilor a fost depus de Executiv la Parlament luna trecută. La înființarea cu PDSR, Iliescu a cerut să fie discutat și adoptat înainte de alegeri, pentru a se dovedi cetățenilor că Puterea a început războiul cu corupția. Numai că nici o lege nu acționează retroactiv, așa că ea va viza demnitarii viitorului cabinet și ai parlamentului rezultat din alegerile din toamnă.

Statutul senatorilor și deputaților – aflat de vreo două ori în dezbateri – nu a fost finalizat nici la ultima ședință comună ce ar fi trebuit să pună de acord textele în divergență între cele două Camere pentru ca legea să ajungă la promulgare. O amănare care pare să convină majorității parlamentarelor. Ei au acceptat, după zeci de amendamente și reveniri de-a lungul celor doi ani, incompatibilitatea calității de parlamentar cu cea de mem-

bru în AGA sau CA ale societăților comerciale cu capital de stat, dar pe cei mai mulți interdicția nu-i va mai viza, de îndată ce calitatea lor de parlamentar va înceta cam o dată cu publicarea legii în *Monitorul Oficial*. Mărl discordiei a fost de data aceasta articolul privind calcularea pensiilor pentru deputați și senatori. Textul Senatului, susținut de pensionabilii ambelor tabere politice, propunea ca la stabilirea pensiei să se ia în calcul media indemnizației lunare și sporul de vechime în muncă în ultimele 12 luni ale exercitării mandatului de parlamentar, ceea ce ar însemna o frumoasă pensie de cca 700.000 lei. Cum varianta cea mai rezonabilă a Camerei, ce prevedea includerea în baza de calcul ca vechime în muncă durata exercitării mandatului și veniturile realizate pe această perioadă, a fost respinsă la vot, în toamnă discuția va fi reluată prin supunerea la vot a textului Senatului.

Nu putem încheia această trecere în revistă a activității parlamentare din ultimele cinci luni fără să amintim și adoptarea în premieră a unei moțiuni depuse de Opoziție – moțiunea „Energiei”. Textul elaborat de parlamentarii CDR cerea stabilirea responsabilităților pentru criza de energie din iarnă și sancționarea celor vinovați. După patru luni, Ministerul Industriilor a trimis Birioului Permanent al Camerei Deputaților o scrisoare, anunțând că a identificat responsabilii crizei și i-a demis. Aceștia sînt directorul adjunct pentru probleme de finanțe din RENEL, directorul de management și de finanțe din cadrul Grupului de Transport și Distribuție a Energiei Electrice din București, precum și directorii filialelor de rețele electrice din Giurgiu, Slatina, Călărași, Alexandria și București.

REVISTA PRESEI

Lăcustele africane și Martorii lui Iehova

• România liberă își face un titlu de glorie din a ne anunța în fiecare din numerele sale cite o „invazie”. Citim așadar: „Invație de gândaci de Colorado” (1 iulie), „Începe invazia. Primele lăcuste africane au apărut în București” (4 iulie), „Opercuella invadează România” (5 iulie). Dar cea mai feroce „invazie”, în opinia acestei publicații, este, fără doar și poate, „invazia” de martori ai lui Iehova. Voi cita, așadar, din luările de poziție care de care mai suave cu care ne-a obișnuit acest cotidian. Numărul din 1 iunie ne relatează despre protestul celor 5.000 de ortodocși care „au militat pentru păstrarea credinței strămoșești” (facem abstracție de faptul că, din știința noastră, la acea „apostolicăască” adunare nu au participat decât aproximativ 2.000 de credincioși ortodocși). Am fi luat această relateare ca pe o simplă știre de presă dacă numerele următoare ale **României libere** nu ne-ar fi ținut la curent cu desfășurarea evenimentelor. În același număr (1 iulie), **România liberă** inițiază în rubrica, de acum consacrată, „Guvernul OGLINDĂ” o anchetă privind oportunitatea organizării în România a congresului iehovist. Cei care își dau cu părerea sînt cu toții presupuși viitori funcționari în ministerul Cultelor. Invariabil, poziția acestor domni este de a condamna organizarea congresului – mai mult chiar: organizația în sine. De exemplu, vicepreședintele Partidului Național Liberal, domnul Radu Boroianu, consideră că: „Prin existența ei, asociația Martorilor lui Iehova atinge grav drepturile fundamentale ale națiunii, fruntariile culturale și sufletești și cele ce definesc granițele politice”. Numerele din 4 și 5 iunie ale aceleiași publicații vin cu explicații complementare. În editorialul din 4 iulie al lui Bogdan Ficeac, intitulat „Toleranță sau complicitate”, autorul se întreabă, pe bună dreptate, dacă nu cumva „ofensiva Bisericii Ortodoxe Române împotriva Martorilor lui Iehova seamănă cu o psihoză colectivă ce dă fru liber resentimentelor și întuneacă rațiunea”. Mai departe însă, în încercarea de a pune el însuși lucrurile la punct, editorialistul conchide: „Pentru a vedea cit de oportună este organizarea congresului iehovistilor în România, ar trebui să vedem nu doar dacă Martorii lui Iehova sunt apărăți de Constituția României, ci și dacă ei, la rîndul lor, o respectă”. Și iarăși, în încercarea de a limpezi lucrurile, editorialistul ne anunță că: „Martorii lui

Iehova au fost scoși în afara legii și au fost persecutați în numeroase țări ale lumii”. Îndemnul la veghere într-o păstrarea credinței străbune lansat de **România liberă** are totuși o hibă. Nici unul dintre semnatarii articolelor incriminatoare la adresa „martorilor” nu se întreabă dacă nu cumva există și un Cod penal care să pedepsească încălcarea legii și, dacă el există, de ce nu s-a aplicat în cazurile presupuse nesupuneri de care s-ar face vinovați Martorii lui Iehova. Campania **României libere** seamănă în esență cu toate celelalte luări de poziție de care presa s-a făcut vinovată în momentele de criză ale societății românești: reacția sub imperiul emoției. Ofensiva antisectaristă pe care editorialistul **României libere** o pune pe seama conducerii Bisericii Ortodoxe Române a devenit parcă, de această dată, o afacere a **României libere**. Total nejustificată. • **Adevărul** din 5 iulie ne informează despre „directiva” trasată de PDSR, Guvernului – în sensul de a mări procentul indexării proprii de acesta, ca urmare a exploziei prețurilor de săptămîna trecută. După eșuarea discuțiilor cu sindicatele, Guvernul ar fi fost pus în situația de a se confrunța cu ample mișcări sindicale, ceea ce în perspectiva alegerilor ar fi „cauzat” unui anumit partid și unei anumite imagini. Că „inflexibilitatea” demonstrată cu ocazia mișcărilor sindicale din primăvară a administrației Văcăroiu nu a fost decît o vorbă în vînt o demonstrează recenta supunere la ordinul venit pe linie de partid. Dar să nu vorbim cu păcat. În primăvară, alegerile păreau, totuși, foarte departe. • După o trecere în revistă a stării de sănătate a societății, după o interesantă analiză a nenorocirilor noastre pedeserite, făcînd o paralelă între actuala guvernare și cea antedecembristă, Cristian Tudor Popescu, în editorialul său din **Adevărul** (4 iunie), ne avertizează escatologic și nietzschean: „Nicolae Ceaușescu a fost crud, a fost bestial cu poporul român, dar nu l-a disprețuit. În demența lui paranoică, el voia să facă din România centrul lumii, din români niște supraoameni fără necesități, să ne ducă pe culmi de „civilizație și progres”, unde n-ar mai fi rămas din noi decît hoiturile. Idealul lui era curată nebulie ucigașă, dar era un ideal, nu o găinărie.” Părerile domnului Cristian Tudor Popescu vizavi de „idealul” lui Nicolae Ceaușescu mi se par exagerate. Urmărind raționamentul domniei sale, nimic nu ne-ar împiedica să-l așezăm pe Nicolae Ceaușescu în rîndul marilor eroi, începînd chiar cu cei homerici, a căror tiranie, îndreptată împotriva propriului popor, era dublată de o „mare iubire” și de un „atașament nemărturisit” față de propriul neam. Ar trebui însă să le punem în circă și invariabila dorință de a strămuta centrul universului exact în parcela pe care o aveau în arendă. Neputînd să-mi imaginez așa ceva, aș stîlci puțin vorbele domnului Cristian Tudor Popescu și aș spune: „Idealul lui nu era curată nebulie ucigașă, nu era un ideal, ci o curată găinărie”.

IULIAN ANGHEL

ANDREI CORNEA

„Separație pașnică” sau hermeneutică fără control?

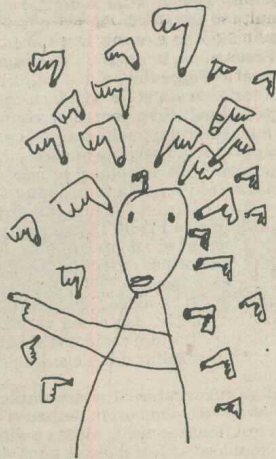
Studiul Alinei Mungiu, „Pentru o democrație transețnică în România”, publicat atât sub auspiciile Centrului pentru Studii Politice și Analiză Comparată, cât și în numerele 36, 37, 38 ale *Sferei politicii*, ar fi meritat mai mult decât schimbul furios de replici dintre autoare și d-l Gabriel Andreescu. Și nu este vorba doar despre indiscutabilele merite ale d-nei Mungiu pe terenul încă incert și în plină defrișare la noi al științelor politice, dar, firește, și despre importanța în sine a temei: *relațiile dintre români și maghiarii din România și șansele ameliorării acestor relații*. De aceea, doresc ca rîndurile de față să fie înțelese numai drept o încercare de lectură și de evaluare a studiului, în substanța sa, și cituși de puțin ca o tentativă mascată de a ține partea unuia sau a altuia dintre polemiciști (pe care îi prețuiesc deopotrivă) din te miri ce motive obscure ori frustrări de nemărturisit.

Un studiu contradictoriu

„Pentru o democrație transețnică în România” s-a bucurat de privilegiul nu chiar așa de frecvent de a fi întâmpinat cu critici vehemente, sosite din direcții diferite, chiar opuse, și cu acuze contradictorii: d-l Andreescu îi reproșează atitudinea defavorabilă față de maghiarii și UDMR, în timp ce d-l Anton Uncu, în *România liberă*, o învinuiește pe autoare de mult prea multă îngăduință față de aceștia; să fie vorba, prin urmare, despre o poziție centrală, echilibrată a studiului, în mod egal neînțeleasă de către cei doi publiciști? Nu mi se pare că așa stau lucrurile.

După părerea mea, studiul este, în sine și în propunerile sale, *contradictoriu*, astfel încât, într-un fel, ambii interpreți „au dreptate”: el poate fi citit, astfel, deopotrivă, atât în cheie liberală, cât și în cheie naționalistă, sau, mai exact, el are două straturi, ce mi se par destul de puțin congruente între ele. În raport cu primul strat, studiul face propuneri liberale rezonabile pentru o viitoare guvernare ce ar dori să „rezolve” în chip favorabil și democratic problema maghiară, în timp ce, în raport cu al doilea strat, el pare a justifica măsurile autoritare pe care naționaliștii români bine cunoscuți le recomandă ca necesare pentru tratarea UDMR și a minorității maghiare astfel încât statul român să nu fie pus în pericol.

Astfel, pe de-o parte, se cere Guvernului României să denunțe alianța cu extremiștii ca Gheorghe Funar și chiar să nu-i mai protejeze de acțiunile justiției; să descentralizeze masiv administrația locală, să înceteze orice discriminări împotriva maghiarilor în sectorul public, să permită ca, în regiunile cu populație maghiară, poliția să conțină „un procent similar” de maghiari; să accepte prefeții maghiari în județele Covasna și Harghita, să permită dezvoltarea învățământului în limba ma-

ghiară și să nu obstrucționeze dezvoltarea unui învățământ minoritar privat acolo unde statul consideră că nu poate să finanțeze învățământul minoritar de stat (p. 27).

Scopul este – spune autoarea – promovarea unei „democrații transețnice”, definită generos, în bună tradiție liberală, drept fundată pe o viziune „care să combine o politică activă de egalizare a șanselor individuale ale tuturor cetățenilor defavorizați – membri ai grupurilor minoritare, femei – cu o politică de întărire și nu de segregare” (p. 26).

Asemenea propuneri, la care orice democrat și liberal ar putea subscrie fără ezitare, par însă contrazise în spiritul lor de unele dintre presupuzițiile și concluziile aceluiași text. Astfel, Alina Mungiu consideră că scopul final al elitei maghiare din România și al UDMR este *secesiunea*. De exemplu, la pagina 1, ea vorbește despre un „proiect al elitei maghiare din România de a pregăti o secesiune îndepărtată”, la pagina 4 proiectul secesiunii ar explica cererea maghiarilor pentru un învățământ complet în maghiară, cu clase și școli separate. Modelul secesionist ar fi cel al Québec-ului, în raport cu care circumstanțele de la noi ar semăna atât de mult, încât „situația și tendințele par aproape trase la indigo” (p. 24). Ideea ar fi ca maghiarii să obțină pentru zonele cu majoritate maghiară un statut autonom, apoi ca maghiarii ce trăiesc dispersați în alte zone să fie determinați să vină să trăiască în zona autonomă, ce va căuta, la momentul externi favorabil, să se despartă de România (p. 17). Modelul Québec, deși – spune Alina Mungiu – este un model pașnic, „pune în pericol statul” (p. 24). Și, „dacă opoziția democratică ar ajunge la putere iar UDMR ar continua linia sa politică actuală, acesta ar fi, după părerea noastră, modelul cel mai probabil” (p. 24). Dar nu sint tocmai astfel de considerații o legitimare pentru afirmațiile naționaliștilor din PUNR și PRM că accesul opoziției la putere echivalează cu „a ceda Ardealul ungurilor”?

Mai mult, de vreme ce – cum remarcă Alina Mungiu, citind autoritățile americane în domeniu – concesiile liberale făcute unei minorități cu velenități secesioniste nu fac cea minoritate mai loială statului respectiv, ci, dimpotrivă, amplifică tendințele sale secesioniste (p. 17), rezultă că marea dilemă în fața căreia este plasat nu numai guvernul român, dar și orice român cu sentimente patriotice normale este de a alege între salvarea statului și salvarea democrației, ori cel puțin a unei componente esențiale a acesteia, care este autonomia locală reală și statutul minorităților. Mai poți atunci să-i condamnăm pe cei care justifică amânarea democratizării prin nevoia salvării imediate a statului?

Teza celor „două societăți”

S-ar putea susține însă foarte bine că nu este vina d-nei Mungiu că lucrurile stau așa. Contradicția relevată în studiul domniei sale ar fi în natura lucrurilor, iar un cercetător onest nu poate decât să ia cunoștință de ea și să o prezinte cititorilor. Omul de știință nu poate fi făcut răspunzător pentru veștile proaste pe care le aduce, așa cum se întâmpla cu crainicul în vechime; căci sarcina sa nu este de a desfăta, ci de a spune adevărul.

Așa este. Dar, în acest caz, ar trebui ca autorul să poată justifica, cu oarecare plauzibilitate, presupuziția sa principală, aceea că elita maghiară sau UDMR proiectează *secesiunea*. Să ne înțelegem: teoretic, s-ar putea ca maghiarii să dorească într-adevăr atât secesiunea, cât și alte lucruri oribile. (Nu afirm că UDMR este ireproșabil sau că unele alegații ale liderilor ei nu ar fi exagerate, contraproductive ori chiar aberante.) Dar, din punct de vedere științific, această teză trebuie demonstrată cu documente și fapte plauzibile și autentice. Nu va fi niciodată admisibil să susținem existența unor planuri radicale dacă nu le putem documenta indiscutabil și nici nu am avea, eventual, dreptul să declarăm că asemenea documente lipsesc deoarece, așa cum cred unii, chipurile, maghiarii înșiși le ascund.

Or, în baza documentelor și a faptelor existente (prezentate sau citate de autoare însăși în finele studiului), nu văd deloc ce anume ar permite cuiva, fără prejudecăți și preconcepții, să de-

ducă, astfel, că proiectul elitei maghiare este, efectiv, „secesiunea îndepărtată”. Iată câteva motive pentru afirmația mea:

Spre a argumenta că Transilvania riscă, dacă nu modelul Bosniei, totuși pe cel al Québec-ului, Alina Mungiu crede că elita maghiară susține teza că „maghiarii din România sînt nu doar o comunitate diferită, ci și o societate” (p. 8) și că, deci, în România ar exista nu una, ci „două societăți”. Nu înțeleg de unde a dedus autoarea această teză: Dimpotrivă, în Declarația Consiliului Reprezentanților UDMR (prezentă în dosarul documentar), de la 14 ianuarie 1996, stă scris faptul că maghiarii se consideră „factor constitutiv și determinant al societății din România”. Este vorba, deci, despre „o singură societate” și nu despre două societăți. Mai mult, în aceeași declarație se spune că UDMR are în vedere „crearea unei patrii comune” și a unor „forme de conviețuire constructivă cu națiunea română și celelalte minorități naționale”. Dar și în discursul lui Markó Béla, prezentat înaintea CRU, se exprimă dorința ca „maghiarul din Transilvania să se poată integra ca participant în societatea din România, totodată să-i fie asigurată exprimarea identității sale ca întreg, posibilitatea existenței proprii”. Nicăieri nu apare teza celor „două societăți”!

Alina Mungiu crede, de asemenea, că descoperă intențiile UDMR în alt fragment din Hotărîrea CRU, dată tot la 14 ianuarie 1996, unde se spune că, în concepția sa, comunitatea maghiară din România cere de la statul român recunoașterea sa drept „subiect politic distinct”. Deși autoarea citează la pagina 14 acest text, deja pe pagina următoare ea utilizează, nu-mi dau seama de ce, sintagma (pusă totuși între ghilimele) „subiect politic separat”, care nu există în documentul UDMR. Aceeași sintagmă apare și la pagina 18, unde Alina Mungiu afirmă că, spre a elimina suspiciunea de separatism și intenții secesioniste, UDMR, care se dorește „subiect politic separat”, ar trebui să recunoască Constituția României.

Cred că nu este greu de înțeles că „distinct” nu este totuna cu „separat”. A fi „distinct” nu se opune integrării într-o societate unică în România, în timp ce a fi „separat” tinde să se opună. A cita greșit nu e, deci, tocmai inocent!

(Continuare în numărul viitor)

INSTITUTUL EUROPEAN

În colecția FLORILEGIUM

POEZIE CREȘTINĂ ROMÂNEASCĂ

Ediție îngrijită de
Magda Ursache și Petru Ursache

Cartea cuprinde poezia română de inspirație religioasă de la începuturile scrisului și chiar ale creștinării strămoșilor noștri (ex. „Te Deum” de Niceta de Remesiana), pînă în zilele noastre. Se poate constata că națiunea română s-a ivit în lumina istoriei sub raza ochiului divin și s-a menținut fără abatere în dreapta credință.

ISBN 973-586-009-0
452 pag.; 11 832 lei

În aceeași colecție a mai apărut:

Dan Stoica (ed.): *Teatrul austriac contemporan*

Comenzi și informații la sediul Editurii, în Iași:
Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600
Tel. 032-127311 • Tel.-fax: 032-230197

ANDREI MARGA

Încotro ne îndreptăm?

• Atmosfera vieții publice s-a schimbat semnificativ în Europa Răsăriteană, de la euforia speranței din 1989 la perplexitatea și îngrijorarea din 1994. În Europa Răsăriteană politici de încetinire a reformelor se bucură de audiență, dacă nu cumva nostalgia pentru socialismul răsăritean în chiar forme militante. • Strategia schimbării aplicată de democrați din 1989 încoace pare să-și fi epuizat potențialul. • Multe legi au la noi ținta vizibilă a limitării întreprinzătorului, mai degrabă, decât a încurajării lui. • Corupția tradițională a administrației tinde să se ascundă în dosul libertăților și diviziunilor partizane, favorizarea administrativă a unor persoane este motivată cinic prin apartenența la un partid.

În 1995 am susținut conferințe în universități americane, având ca bază textul ce încheie volumul meu *Filosofia unificării europene* și este intitulat „Limitele și dilemele tranziției răsăritene”. Atunci am plecat de la observația că atmosfera vieții publice s-a schimbat semnificativ în Europa Răsăriteană, de la euforia speranței din 1989 la perplexitatea din 1994 (când reformiștii ruși au început să piardă pozițiile, ex-comuniștii polonezi au revenit la guvernare, China a trecut drept exemplu de *socialist market economy*) și apoi la îngrijorarea de la sfârșitul lui 1994 (când ex-comuniștii au învins în Slovacia și Bulgaria, iar în România reforma s-a blocat). Întrebările pe care le-am pus în februarie 1995 erau: Încotro merg societățile din Europa Răsăriteană? Nu cumva șansele societății deschise sint periclitare azi?

La capătul lui 1995 aceste întrebări nu și-au pierdut din acuitate. Mai degrabă ele s-au agravat (în condițiile în care evoluția Rusiei spre democrație este incertă, iar mentalitățile „statului distribuitor” și ale atenționismului istoric răsăritean recitigă teren). De aceea, dați-mi voie să reiau astăzi întrebarea: încotro ne îndreptăm? Dar și să o circumscriu la situația României, cu speranța că evoluția individuală a fiecărei țări răsăritene spune destul de mult în ceea ce privește alternativele evoluției regiunii.

Vreau să precizez că atunci când spun că întrebarea „încotro ne îndreptăm?” s-a agravat nu vreau să încurajez acea dramatizare fals radicală, a priori sceptică și care împiedică adesea analiza lucidă. Căci, fără îndoială, sensul global al schimbărilor începute în 1989 – economie de piață și democrație pluralistă – nu este sub vreo amenințare evidentă. Perărea mea este însă că absența amenințării evidente a sensului global îi face adesea pe democrați să dea puțină importanță faptului că în Europa Răsăriteană politici de încetinire a reformelor se bucură de audiență, dacă nu cumva nostalgia pentru socialismul răsăritean ia chiar forme militante. Cred că trecem prea ușor – și cei ce trăim aici, dar și cei ce analizează situația din partea instituțiilor vest-europene și americane – peste împrejurarea că sensul schimbărilor nu este asigurat o dată pentru totdeauna, că schimbările rezultă pas cu pas din confruntarea strategiilor

și tacticilor, că istoria nu este a priori ireversibilă.

Trecem apoi prea ușor – aș mai adăuga – peste faptul că strategia schimbării aplicată de democrați din 1989 încoace pare să-și fi epuizat potențialul. Se știe că această strategie, concentrată în patru măsuri – proclamarea juridică a liberei inițiative, privatizarea pământului și întreprinderilor, încurajarea importului de capital din Occident, deschiderea propriei piețe – a avut drept consecință celebră terapie de șoc, ce a constat din liberalizarea prețurilor, convertibilizarea monedei, tăierea subvențiilor etc. Strategia și terapia ce au rezultat din ea au avut meritul istoric de a fi demantelat sistemul totalitar al socialismului răsăritean. Dar chiar tendințele electorale din Europa Răsăriteană a ultimilor ani arată că strategia amintită nu mai este de ajuns, că momentul unor noi analize motivate de intenția reformei și a unei noi strategii a sosit. Îngăduiți-mi să vă propun o reflecție, cu caracter tentativ, desigur, pe această direcție.

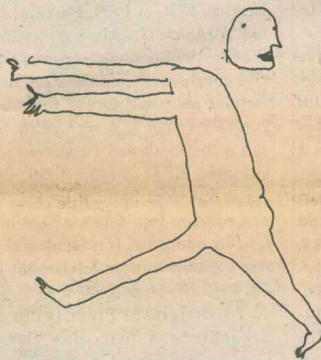
Plec de la asumția că schimbările în societățile diversificate ale Europei Răsăritene sint mai bine susținute astăzi de teoria modernizării decât de teoria totalitarismului, chiar dacă ultima are de partea ei argumente morale peste care nu se poate trece. Dar analizele bazate pe teoria totalitarismului au început să se epuizeze în blamarea, desigur justificată, a societății totalitare, care s-a prăbușit în 1989, fără a fi în stare să explice coerent ce s-a petrecut și mai ales fără a putea prezenta o strategie de articulare a unei societăți deschise. Ea se consumă în lupta cu trecutul, fără a da soluții practice pentru prezent.

Iar dacă această premisă este acceptată, atunci este recomandabil să folosim un model descriptiv al societăților răsăritene bazat pe distincția de subsisteme cu finalități imanente și performanțe specifice: economia, ce are ca finalitate immanentă asigurarea bunurilor de consum și a celor necesare reproducției; administrația, ce asigură organizări eficiente; instituții sociale, ce asigură siguranța socială; politica, ce asigură legitimarea opțiunilor fundamentale; cultura, ce asigură motivații pentru funcționarea pe bază de norme a instituțiilor. Distincția acestor subsisteme este recomandată de împrejurarea că în Europa Răsăriteană trăim, dincoace de societățile totalitare ce s-au prăbușit în 1989, în societăți diferențiate. Este vorba de o diferențiere vădită a intereselor grupurilor sociale și a reprezentărilor lor politice, morale și culturale, dar și de o diferențiere tipică tranziției, constind în decalajul subsistemelor amintite. Spus simplu, cel puțin în cazul României, de pildă, economia rămâne dominată de stat ca și competitor, administrația încearcă timid părăsirea centralismului, instituțiile sociale promit protecție socială, politica este bazată pe concurența partidelor, iar cultura alunecă adesea în critica concurenței. Aceste subsisteme au o acțiune adesea divergentă – în orice caz, asincronă –, încit diferențierea lor nu poate fi omisă într-o analiză lucidă. Ca urmare, răspunsul la întrebarea „încotro ne îndreptăm?” poate fi dat numai după ce se observă starea și alternativele de evoluție ale subsistemelor.

II

Proclamarea dreptului la liberă inițiativă economică a fost una din primele măsuri ale puterii postdecembriste din România. Practic complet anihilată înainte de 1989, când economiei naționale îi întregime i s-a aplicat politica statului ca proprietar, producător și distribuitor, libera inițiativă a fost asumată cu vioiciune de mulți oameni. Ca efect, comerțul a fost liberalizat, în sensul că oferta s-a diversificat, produsele de pe alte piețe au început să ocupe rafturile magazinelor, unități comerciale mici au proliferat. Cu o mulțime de tarabe improvizate, dar și cu magazine elegante ce se inspiră din exemple occidentale, peisajul comercial s-a schimbat semnificativ.

Cît de profundă este însă această schimbare? Unele unități comerciale s-au extins în sfera producției, dar procesul a fost posibil numai acolo unde a intrat în joc capitalul occidental. Procesul depinde clar de venirea pe piața autohtonă a capitalului străin. Se poate spune, cu riscul inerent oricărei generalizări, că într-o economie sleită, nestimulativă și dezordonată ca a României nu sint posibile acumulări de capital în timp scurt, încit întreprinzătorul autohton să poată investi nu doar în comerț, ci și în producție.

Dar venirea capitalului străin pe piața autohtonă este, comparativ cu țări limitrofe, modestă. Explicația rezidă nu numai în carentele grave ale infrastructurii comunicaționale și transporturilor din țara noastră. Ea rezidă înainte de toate în legislația autohtonă, care este rău elaborată pentru nevoile unei economii de piață. La noi prevează încă, în mentalitatea încorporată în legi, convingerea premodernă după care întreprinzătorul are beneficii neapărat în dauna cuiva și trebuie să fie îngărdit. Multe legi au la noi ținta vizibilă a limitării întreprinzătorului, mai degrabă, decât a încurajării lui.

Mentalitatea aceasta frînează, de la nivelul legislației, așteptata privatizare. Nu mă gîndesc aici doar la confuziile grav întinzate ce stăruie asupra proprietății funciare și la evidentă lipsită de voință și incapacitate de a da un impuls micilor gospodării ale țărănilor. Am în vedere și confuza concepere a privatizării mijloacii și mari, care, întinzată fiind, produce dificultăți suplimentare. Căci multe indicii arată că întinzarea reformei economice costă ea însăși enorm și acest cost înalt este, pentru toți, în grade variate, sărăcia.

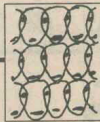
Așa stînd lucrurile, care sint alternativele de evoluție ale economiei românești pentru anii ce vin? Revenirea la economia etatizată a socialismului răsăritean este improbabilă, pentru motivul simplu că avantajele liberei inițiative sint trăite, totuși, de îndeajuns de mulți oameni. Dar un socialism as-

cuns, concretizat în păstrarea, din considerente electorale, a marilor întreprinderi ce au reprezentat socialismul anilor '80 în România într-un regim de proprietate de stat, este probabil dacă populismul rămîne politică dominantă. Printre consecințele acestui socialism ascuns vor fi irosirea ne-productivă a resurselor și stagnarea capacității de investiție. Pe de altă parte, inovația va rămîne scăzută, competitivitatea redusă, încit și mai mult România va consuma produsele altor industrii, fără a putea exporta mare lucru. Global, un socialism ascuns, tîmiiat de un naționalism ideologic, va duce la creșterea dependenței economiei românești de forțe din afară și, paradoxal, la o economie colonială. La aceasta duce și actuala expansiune a capitalismului comercial, care este de salutat în condițiile unui socialism ascuns în subvenționarea întreprinderilor falimentare. Soluția este și pentru România o economie europeană, înțelegînd prin ea o liberalizare economică și, implicit, reducerea magnitudinii statului ca proprietar și dezvoltarea a ceea ce poate fi competitiv în România – o agricultură intensivă a fermierilor mici și mijlocii, o producție în industrii speciale (portelan, textile etc.) și cercetări științifice în unități mici. Dar o economie europeană este efectul unei administrații europene, care trebuie discutată aparte.

III

Administrația în România a rămas deocamdată centralizată, pe fondul asigurării, desigur, prin legi generale, a libertății de conștiință, cuvînt, asociere etc. Autonomii locale și instituționale prevăzute în Constituție prind cu mari ezitări corp în legi și, mai ales, în practici administrative. Dar nu numai considerente ideologice întîrzie trecerea la o administrație bazată pe autonomii locale și funcționale, ci și încărcarea, în continuare excesivă, a aparatelor guvernamentale, care, așa cum este de așteptat, se opun descentralizării administrative. Pe de altă parte, în absența unei reale economii de piață, a investițiilor care să poată absorbi forța de muncă ce s-ar elibera prin descentralizări, presiunea la bugete încălate este mare. Multe profesii nu pot supraviețui fără bugetare și, ca urmare, presează la centralizare. Economia de piață ele o vîd ca pericol pentru siguranța lor. Apoi, lipsind autonomii locale și instituționale, trecerea la un management controlat de criterii de eficiență și randament este amînată. Ea este obiect de simpozioane, dar prea puțin se lucrează la a crea acest management. În sfîrșit, corupția tradițională a administrației tinde să se ascundă în dosul libertăților și diviziunilor partizane, pînă acolo încit, în cazul extrem, favorizarea administrativă a unor persoane este motivată cinic prin apartenența la un partid. Perceptibil, cultura cetățenească și urbanitatea conviețuirii își croiesc anevoie drumul pe un fond de incitări partizane, de confuzii și diversivuni.

Alternativele de evoluție ale administrației ar putea exclude prelungirea existenței centralismului dacă legislația descentralizării ar progresa și, mai ales, dacă s-ar putea restrînge contingentul funcționarilor. Cu destulă probabilitate, o mare parte a lor vor juca, în continuare, un rol important, căci, între timp, ei sint remorcați de partide politice. Pe de altă parte, producerea de funcționari de înaltă calificare a fost întotdeauna neglijată în învățămîntul nostru, sau tratată cu superficialitate, încit o nouă generație a acestei categorii nu se anunță a veni devreme.

PNȚCD domină Opoziția românească

În ultimii ani, Partidul Național Creștin Democrat a devenit cea mai importantă forță a Opoziției românești. Alegerile locale au demonstrat acest fapt, cele mai multe dintre primăriile câștigate de Convenția Democratică aparținând țărăniștilor. Printre aceștia se numără și Primarul General al Capitalei, Victor Ciorbea, iar patru din cele șase sectoare ale Bucureștiului le aparțin. De altfel, 60% din candidații pentru alegerile locale ai CDR au fost din partea PNȚCD, trezind nemulțumiri în rândul celorlalte partide ale alianței. Emil Constantinescu, președintele Convenției Democratice, este și el membru PNȚCD.

În prezent, Partidul Național Tărănesc Creștin Democrat are 150.000 de membri și organizații în toate județele, 15% dintre acestea având filiale în toate comunele.

Înființat în 1926, prin fuziunea Partidului Național din Transilvania, condus de Iuliu Maniu, cu Partidul Tărănesc fondat de Ion Mihalache, Partidul Național Tărănesc a fost principalul partid de Opoziție în perioada interbelică. Atunci țărăniștii au guvernat puțin (4 ani), devenind primul partid al țării abia după 1944, când nu au mai putut să ajungă la putere din pricina condițiilor istorice. Partidul Național Tărănesc și-a adăugat în titulatură sintagma „Creștin Democrat” în urma aderării, încă din 1987, în ilegalitate, la organizațiile

mondială și europeană ale Uniunii Creștin Democrat. Principiile de bază ale democrației creștine au făcut parte însă și din platforma țărăniștilor antebelici: morala creștină, patriotismul luminat și dreptatea socială.

Oferind o alternativă la doctrinele de dreapta și de stînga, PNȚCD neagă atât „liberalismul sălbatic” cât și „etatismul excesiv al socialismului” și propune ca fundament al relațiilor dintre indivizi principiile moralei creștine, rămînînd însă un partid laic.

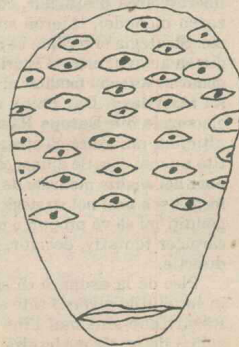
PNȚCD a reintrat în legalitate pe 22 Decembrie 1989, fiind primul partid de după Revoluție. Și-a ales ca semn „ochiul”, organul de presă fiind *Dreptatea*, la început cotidian, iar acum bilunar.

Alături de celelalte două partide istorice, PNL și PSD, Partidul Național Tărănesc Creștin Democrat a militat în 1990 pentru asocierea la forurile conducerii provizorii a tuturor forțelor politice apărute și pentru organizarea unor alegeri corecte. Sediul său a fost devastat de mineri în 1 ianuarie, cit și în iunie 1990. La alegerile din 1990, candidatul PNȚCD la președinție, Ion Rațiu, a ieșit al treilea, în urma lui Ion Iliescu și a lui Radu Câmpeanu, în Parlament partidul situîndu-se pe locul 4.

La Congresul PNȚCD din 1991, președinte a fost ales Corneliu Coposu, considerat de mediile internaționale ca fiind cea mai importantă

și credibilă personalitate a politicii românești. Domnia sa a fost cel care, pînă la dispariția sa, în 1995, a condus atât destinele PNȚCD, cât și politica forțelor opuse partidului aflat la guvernare ce începeau să-și caute un drum comun prin Convenția Democratică din România, fondată în 1991.

La alegerile din 1992, CDR a ieșit pe locul al doilea, rămînînd în opoziție. Solicitat, PNȚCD a refuzat participarea la guvernare alături de PDSR și de partidele considerate extremiste – PUNR, PRM și PSM. Oricum, în ciuda negocierilor purtate, nici PDSR, nici PNȚCD nu au dorit formarea unei coaliții guvernamentale.

Deși adesea li se reproșează că sînt un partid „de bătrîni”, țărăniștii au una din cele mai active organizații de tineret. Ea are în componență și Tineretul Universitar Național Tărănesc, organizator al multor mitinguri de protest. Însă cea mai importantă organizație a PNȚCD nu e una a țărănilor, după cum ar putea sugera titulatura, ci una muncitorească, inițiativa unor strînse legături între par-

• În perspectiva alegerilor din toamnă, inițiem o rubrică de prezentare a principalelor partide politice. • PNȚCD este primul partid reinscris ca formațiune politică, conform noii Legi electorale, pe 24 iunie, la Tribunalul București. •

tid și sindicate în vederea „promovării intereselor muncitorilor”. Organizația femeilor țărăniște nu a reușit încă includerea în conducerea PNȚCD a nici unei femei.

Conducerea partidului s-a schimbat în urma Congresului din 1995, marcat de mișcarea disidentă a unor membri ai Organizației de Tineret, excluși apoi din partid. Atunci a fost ales actualul președinte al PNȚCD, Ion Diaconescu, precum și componența Biroului de Conducere Coordonare și Control: Gabriel Tepelea prim-vicepreședinte, Radu Vasile secretar general, Ion Rațiu, Mircea Ciomara, Nicolae Ionescu-Galbeni, Remus Opris, Vasile Lupu, Mircea Popa-Zlatna, Ulm Spineanu și Sorin Lepșa – vicepreședinți.

La același Congres s-a susținut că, dacă ar ajunge la putere, PNȚCD ar repara nedreptățile comunismului, fie restituind proprietățile integrale, fie oferind despăgubiri juste. S-ar asigura și accesul liber al cetățenilor la propriul dosar al Securității și nu s-ar permite foștilor demnitari comunisti să ocupe funcții de conducere.

Cei 20 de senatori și 41 de deputați PNȚCD din actualul parlament, deși au avut multe inițiative parlamentare, nu au reușit să aducă nici una la forma de lege. Și aceasta pentru că „mașina de vot” a majorității parlamentare a stopat toate proiectele Opoziției.

Fiind an electoral, PNȚCD încearcă să treacă de pe banca Opoziției pe cea guvernamentală pentru prima dată după Revoluție.

LIGIA CĂLIN

Atenție: Prețul abonamentelor prin redacția „22” rămîne același

Deși costurile hîrtiei și ale tipografiei ne-au silit să creștem prețul revistei, prețul abonamentelor rămîne același, pentru a veni, atât cît putem, în sprijinul cîuitorilor noștri fideli. Așadar, și de acum înainte abonamentele trimestriale contractate prin redacția „22” (nu la oficiile poștale) costă:

6.000 lei cu expediere prin poștă

5.500 lei cu ridicare de la redacție

Reduceri pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

4.500 lei cu expediere prin poștă

4.000 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES

Fundația Soros pentru o Societate Deschisă anunță:

**Programul de finanțare a lucrărilor de cercetare pentru anul 1997
„Research Support Scheme”**

Programul de finanțare a lucrărilor de cercetare, din cadrul programului de sprijin a învățămîntului superior, este o componentă a programelor Fundației Soros și sprijină proiecte de cercetare, individuale sau de grup, în domeniile științelor sociale și umaniste, cu accent pe problemele Europei Centrale și de Est. În 1997 vor fi sprijinite proiecte în următoarele domenii: Artă, Economie, Educație, Studii Europene, Istorie, Protecția Mediului și Dezvoltarea Zonelor Rurale, Drept, Lingvistică, Literatură, Filozofie, Științe Politice, Politici Sociale, Psihologie Socială, Sociologie, Urbanism și Studii Populației.

Au prioritate cercetătorii care au vârsta de maximum 45 de ani.

O atenție specială se va acorda studiilor comparative și multidisciplinare.

Se vor acorda burse individuale și de grup pentru o perioadă cuprinsă între 6 luni și 2 ani maximum.

În cazul burselor colective se va acorda prioritate grupurilor de specialiști din cel puțin două țări care doresc să studieze o temă particulară și probleme comune dintr-o perspectivă comparativă multinațională.

Bursile variază între 150\$ și 700\$ pe lună în funcție de timpul dedicat cercetării, calificare, experiență, condiții locale și situații particulare. Pentru ambele tipuri de burse se acoperă și cheltuielile suplimentare (călătorii, documentare) efectuate în scopul cercetării.

Informații suplimentare precum și formulare necesare înscrierii pot fi obținute de la sediile Fundației Soros. Formulările se vor completa în limba engleză.

Termenul limită pentru depunerea dosarelor este 21 octombrie 1996.

Adresele Fundațiilor

Soros din țară:

BUCUREȘTI:

Calea Victoriei 155, bl. D1, sc. 7, et. 3; Tel.: (01) 659.07.20, 659.74.27, 659.13.21; Fax: (01) 312.70.53.

CLUJ:

Str. Tebei 21; Cod 3400, Cluj Napoca; Tel.: (064) 420.480; Fax: (064) 420.470.

IAȘI:

Str. Moara de Foc 35, et. 7; Cod 6600, Iași; Tel.: (032) 252.920, 252.922; Fax: (032) 252.926.

TIMIȘOARA:

Str. Semenici 10; Cod 1900, Timișoara; Tel./Fax: (056) 199.960, 192.493.

ARAD: B-dul Decebal

2-4, camera 110 B; Tel.: (057) 263.155.

ADRIAN MARINO

Represiune și confesiune

O imagine veridică și, mai ales, de sinteză a represiunii comunist-totalitare, reflectată în mărturiile celor care au trăit-o efectiv, direct sau indirect, încă nu există. Și nu sînt semne că va fi „scrisă” prea curînd.

Obstacolele sînt evidente. Mai întîi, publicarea mărturiilor este departe de a se fi încheiat. Numărul lor crește de altfel mereu, iar calitatea lor, inevitabil foarte inegală, cere mult spirit critic și de selecție. Se observă, pe alocuri, chiar fenomene de supraînfățiș. Intervin apoi o serie de defecte, așa-zicînd tipice, congenitale, acestui gen de texte: tendințe cu totul supărătoare de punere personală, ostentativă, în valoare, eroizare și moralizare excesivă, resentimentele agresive, literaturizare convențională și abundență de clișee. Există de pe acum o adevărată „topică” a „închisorii”. Constituirea unei anume „mistici” a detenției, care – pentru spiritele laice ce au avut experiențe similare – pare artificială și propagandistică, nu poate fi nici ea ignorată. De unele conotații extremiste și tendințe de monopolizare a represiunii și suferinței nici nu mai vorbim.

Cu toate acestea, o anumită „literatură a represiunii”, să-i spunem, există, și ea trebuie privită și evaluată cu toată obiectivitatea posibilă, în împrejurările actuale. Cu atît mai mult cu cît valoarea și semnificația sa, sub destule aspecte, sînt de pe acum evidente. În sens pur cultural, ea oferă foarte bune exemple de cărți „alternative”, care se opun în mod fundamental culturii „oficiale”, tipică represiunii, cu toate prelungirile sale. Pe plan ideologic, sînt reactualizate și puse în circulație – chiar dacă nu totdeauna la un nivel înalt – valori elementare, dar fundamentale: libertatea individuală și drepturile omului, deschiderea spre Occident, condiția pozitivă și negativă a exilului și multe altele. Se dă, în același timp, și o replică puternică literaturii zise „apolitice”, „poetice”, „pure”, profund inactuale. Iar din punct de vedere strict literar, asistăm la declinul și contestarea indirectă a calofiliiei, stilului și scrisului „frumos”, inclusiv de pură ficțiune, a experimentului și spiritului ludic, în favoarea autenticității, spontaneității, discontinuității, improvizatei, notației directe, neelaborate, nefinite. Evident, prin evoluția conceptuală de „literatură”, și astfel de texte sîrșesc prin a fi recuperate, cîndva, în total sau în parte. Cu atît mai mult cu cît teoria autenticității are și la noi mica sa tradiție. O evaluare globală este însă cu totul prematură.

Tema începe să intereseze totuși pe unii cercetători literari. Se pregătesc lucrări descriptive, tematice sau tipologice, de văzut cu ce rezultate. În lipsa unor sinteze și repere sigure, procedăm – deocamdată – doar prin cîteva sondaje selective, strict personale. Ele se încadrează în cîteva categorii, după noi reprezentative, sub forma unei mici schițe introductive. Că „documentarea” noastră – într-un fel și o mică datorie de recunoștință pentru cei ce au suferit – este departe de a fi exhaustivă nici nu mai trebuie subliniat. Nu ne-am propus însă, nici pe departe, în acest cadru, o astfel de investigație. Despre alte cărți notabile de același tip

(C. Merișca, V.I. Pica) am scris la timpul lor.

Eroism în stare pură

O mărturie a eroismului în stare pură, spontan, organic, autentic, nealterată de nici un fel de cultură și „literatură”, întîlnim în povestea Elisabetei Rizea din Nucșoara, urmată de Mărturia lui Cornel Drăgoi. Culese și editate de Irina Nicolau și Theodor Nițu. Cu o prefață de Gabriel Liiceanu (București, Humanitas, 1993). Un document de o rară intensitate – deocamdată cel mai semnificativ dezvăluit pînă acum – despre luptele grupului de partizani Arsenescu-Arnăuțoiu din zona Muscel. Elisabeta Rizea a luat „legătura din nou cu băieții și i-au ajutat, i-au informat, i-au îngrijit” (p. 187) și după eliberarea din prima detenție. Un astfel de devotament, tenacitate și spirit de sacrificiu are cauze profunde. Ele cer – se impun chiar conștiinței noastre – să fie privite cu toată atenția și gravitatea. Pînă la capăt. Mai ales într-o lume plină de „descurcări” și „adaptabili” ca a noastră...

Eroina, o simplă țărăncă, doar cu șapte clase primare, cu o foarte bună memorie, talent folcloric natural (a compus și o baladă a vieții și luptei sale), povestește, la o vîrstă înaintată, cu o uimitoare coerență, continuitate și sens al narațiunii, întreaga sa viață, luptă și suferință. Nu se pune în valoare, nu are noțiunea „eroismului”. A acționat doar din instinct și dintr-o conștiință mai puțin patriotic-națională, cît morală. Sensul revoltei sale este fundamental etic. Precizare esențială. Apartine unei familii relativ înrîrită, de mici comercianți și „chiaburi”, persecutată, masacrată, jefuită de comunism. O victimă tipică a luptei de clasă. Revine mereu, în mărturisirile sale, la marea sa durere: „Am avut zestre... am avut... nu mai am nimic”, „nu mai am nimic... nimic” (pp. 22-23). Un instinct profund, ancestral, de proprietate, fără îndoială, profund stimabil. Am citit vreo două recenzii ale acestui text memorabil și nimeni nu atrăgea atenția asupra acestui aspect capital. Fenomen explicabil, într-un fel, într-o „cronică literară” profund depolitizată, fără nici o orientare ideologică, de altfel tot mai desuetă, puțin urmărită. Cronică total inactuală, care – în acest caz precis – ignoră sensul esențial al poveștii Elisabetei Rizea. O conștiință etică și socială elementară, dar profundă, care a „jurat” și nu a trădat. Un sentiment foarte discret, dar acut al onoarei personale și amoralului propriu și o revoltă etică adîncă împotriva nedreptății ce i s-a făcut. Ei, familiei sale, satului întreg. O dramă socială și morală, personală și colectivă.

Elisabeta Rizea are simțul micii întreprinderi, muncii și agonisirii intrat în sine. Tot ce a realizat a fost prin muncă proprie: „Îmi plăcea să muncesc” (p. 125), „munceam și-mi era drag să am” (p. 39). Colectivizarea a culpabilizat și reprimat tocmai această „capitalizare” perfect legitimă, deoarece este rezultatul inițiativei, muncii și economiei personale. Într-un sens, și eroina noastră are conștiința „bunei stări generale”: „Români nu sint... și

n-au milă. Tu să te lăfăi în toate, să trăiești bine și alții... Strica-le-ar Dumnezeu...” (pp. 30-31), dar nu acceptă să fie „evaluată” doar la... trei lei, prețul unui glont: „Eu nu făceam un glont! Păi, numai averea pă care mi-au luat-o, buștenii ăia, că am muncit desculță...” (p. 78). Din care cauză, revolta sa este fundamental etică, în planul conștiinței rămasă uimitor de rezistentă și nealterată. Are mereu sentimentul unei nedreptăți profunde, de unde și strigătul său de disperare și revoltă. A fost efectiv furată cinic și sălbatic de munca sa de o viață. Se vede redusă, după eliberare – cum se spune – la sapă de lemn: „Tot mi-a luat doamnă, tot! Nu pămînt, nu haine, nu vite, nimic. N-aveam ce minca, n-aveam ce îmbrăca. Bine, păi cum să nu zberii... nimic, nimic cu ce să trăiesc? Păi pot să tac!” Represiunea, intimidarea continuă și azi: „Ei digeaba zice că di ce vine mașina la mine. Barim moartă, da mi-am zis și io ofu! Și mor liniștită, doamnă...” (p. 87).

Elisabeta Rizea este, de fapt, un simbol. Cazul său are și o dimensiune socială mai mult decît evidentă. Deși este greu de generalizat („exact ce se întîmplă în țară în mare se întîmplă în Nucșoara în mic”, Cornel Drăgoi, p. 188), nu încapе îndoială că substanța și tradiția satului românesc au fost profund alterate și, în bună parte, definitiv distruse. Căci, dacă citim bine, atent, întreagă această „poveste”, jefuirea Elisabetei Rizea se dovedește, pînă la urmă, „opera”... consătenilor s-ai. Instinctul lui „noi vrem pămînt” s-a întors – la adăpostul sistemului represiv – împotriva sa și a foștilor partizani... Averea lor a intrat nu „la Stat”, ci pe mîna „informatorilor” și „colaboratorilor” din Nucșoara.

Ceea ce eroina vede cu indignare și apoi o spune: „Acum ei au pămîntul de la Arnăuțoi, de la ăștia care au fugit, de la mine, de la ăia, de la ăia... Și pentru pămînt, ca să nu ni-l mai dea” (p. 23). Viața este mai inventivă decît cel mai mare romancier. Scena finală „face” cît un roman celebru. Un anchetator (din cînsim, rest de umanitate, sau supremă confirmare a îndochinării comuniste?) îi dă la eliberare următorul sfat: „Rizea, cînd te duci acasă și-i trece pe lingă casa ta, să tragi capul în altă parte, adică să nu mă uit, că alea nu mai sînt ale tale” (p. 103). Lupta de clasă, deci, a învins. Ideea de proprietate personală a fost definitiv distrusă. De fapt, o imensă utopie comunistă.

Documentul – care n-a devenit încă „literatură”, de o mare densitate și bogăție de semnificații – este plin de ast-

fel de aspecte. Mai reținem doar două, de o evidentă actualitate „politică”. Fiica eroinei, Lucretia, face o observație mai precisă, în esență, decît o întreagă sociologie și politicologie de catedră. Este vorba de conformism, dresaj și reflex social condiționat: „Foarte greu, foarte greu o să mai dăm lumea înapoi. Că am trăit și am văzut numai așa. S-au obișnuit în felul ăsta... sînt crescuți în regimul ăsta și nu se îndreaptă. Studenții, poate” (p. 49). Situație ireversibilă, devenită mit, defninită printr-o simplă și profundă observație de bun-simț țărănesc. Și ce poate fi mai revelator, mai ales pentru psihologia represiunii, decît producerea reflexului invincibil al fricii. Elisabetei Rizea îi este și azi frică. Dă deci sfaturi de prudență: „Vedeți ce scrieți, doamnă, în carte, să nu dați de rău” (p. 22), „(...) mă stăpînesc de frică” (p. 26). „Că uite doamnă, nu știi cu cine vorbești și s-aude și te împușcă. Vorba aia, am scăpat eu de primul glont – și să mi-l dea ăștia acum” (p. 23). România profundă, actuală, apare în întreaga sa decădere în această singură mărturisire: „Și am tăcut, nu spun nici azi tot. Ceaușescu a murit și a început să nu ne mai fie frică, da tot mi-e frică și acum. Tot mai ținem, nu spunem tot...” (p. 60).

Aceleași teme, într-un limbaj mult mai intelectual (un fost student la literatură), revin – în bună parte – și în memorialul lui Cornel Drăgoi. Poveste, pe alocuri, de mic western muscelean. Noi piese de adăugat la dosarul istoriei represiunii, care de fapt continuă sub multe forme („vor numai să ne sperie”, p. 188), a „pămîntului pierdut”, „chiaburilor” (pp. 145-149). Nu se vrea erou (pp. 108, 114). Este doar „anticomunist” și „antirus” (p. 111). Scena memorabilă este însă alta. Lui Cornel Drăgoi i se propune să fie informator. Refuză: „Și am zis – domnule colonel, e o chestiune de conștiință, nu pot trece peste ea. Ce conștiință, conștiință burgheză, ce vorbești! Domnule colonel, nu vă supărați, eu p-asta o am” (p. 142). Răspuns antologic.

Cînd te gîndești că aproape nimeni nu-și mai amintește, azi, de această origine – la fel de onorabilă ca oricare alta – cînd cuvîntul burgheză a ieșit din circulație; cînd, după cum vom vedea în continuare, lupta de clasă continuă, cu atacuri antiburghize deschise, iar un mare Dicționar de sociologie (editat în 1993!), scris cu pretenții savante și plin de referințe americane, de sociologie marxizantă, ireductibile, nu are un singur mic articol despre burgheză, middle class, upper middle class, white collars etc., etc, ne exprimăm întreaga simpatie și stimă pentru demnitatea discretă a „conștiinței burgheze” a acestui Cornel Drăgoi. Reeducarea ideologică, atît de evidentă și în publicistica noastră actuală, nu l-a contaminat. Din fericire.

De ce nu se încurajează – în această ordine de idei – formarea unei „clase de mijloc”, cerută (cu moderație de altfel) de partide din interiorul și din afara CDR, de ideologi, sociologi, economiști? Dintr-un motiv extrem de simplu: „clasa nomenclaturistă” (a „birocratilor”, „directorilor” etc.), aflată la putere, continuă politica sa de clasă și lupta de clasă împotriva clasei potențial și fundamental adverse: viitoarea clasă de mijloc din România. Ea singură poate disloca nomenclatura și schimba actualul raport de forțe sociale. Pentru noi (dar nu numai) este piatra de încercare a omului politic democrat din opoziție: afirmarea unei poiziții limpede, energice și nepopulist exprimate, în această problemă esențială. Ceea ce, din nefericire, nu se constată...

(Continuare în numărul viitor)

Rezistența artistului la comunism

– Interviu cu AUREL STROE, realizat de Rodica Palade –

Care au fost primele semne percepute de dumneavoastră, semne care să anunțe dezastrul de aproape o jumătate de secol?

Chiar după 23 august '44 erau mulți care vedeau că România este căzută în partea răsăriteană, fără șanse de scăpare. Copil fiind, am trăit momente de panică, crezând că vom fi mutați cu multe trenuri în Siberia. Prin anii '47-'48, după abdicarea forțată a Regelui, la „Sf. Sava”, unde am învățat, a venit o grupă de elevi care se comportau cu o brutalitate nemaipomenită și care ne-au înscris în asociația elevilor din România – UAER. Unul din inițiatorii acestei echipe este d-l Ion Iliescu, actualul președinte al României. Mult mai târziu, cineva mi-a spus: „Știi că printre cei care au fost atunci și ne-au înscris pe toți în UAER a fost și Ion Iliescu, care era cu Tinerețutul?”. Eu am vrut să spun „Nu vreau să fiu!”, dar nici n-am fost ascultat, pentru că făceau un zgomot foarte mare (deja se învățaseră cu această modă foarte primitivă de a-l paraliza pe interlocutor, ridicând vocea foarte sus, ca vocea ta să nu mai răzbată). Din când în când, veneau și ne vindeau bilete pentru filmele sovietice, unde sigur că noi nu mergeam, dar banii pe bilete îi dădeam.

Cum puteați distinge pe atunci adevărul de minciună?

Am încercat să intru în grupe de tineri de elită, care își mențineau o anumită independență, fără a se lăsa înșelați de propagandă. Eram extrem de atenți la teroarea care s-a instaurat cu timpul, la actele brutale împotriva tuturor jurnalelor politice. În fiecare zi se desființa un alt jurnal politic. Nu mai aveam sprijin decât în prietenii mei. Ascultam cu anumită regularitate Radio BBC Londra (la început cu ferestrele deschise, apoi ferecătă în casă, cu urechea lipită de aparat), un post cărui îi sint foarte recunoscători pentru profesionalismul și obiectivitatea desăvârșite. În perioada alegerilor, lucrurile au început să se înrăutățească. Partidul care urma să fie partidul de guvernământ a început să facă niște lucruri de o brutalitate fără precedent, care nu avea nici o legătură cu democrația. Aveam mulți prieteni, nu numai la liceul „Sf. Sava”, ci și la „Titu Maiorescu”, actualmente „I.L. Caragiale”, care încă se mai puteau informa – ca să știe care este adevărul. Adevărul atunci era un lux.

Erați la curent cu arestările care se făceau?

Știam totul, în primul rând de la părinții mei. Foarte multe cunoștințe ale noastre au fost arestate nu ca legionari, ci ca liberali, ca foști primari. Se aresta absolut pentru toate motivele. Apoi, aflam și de la prietenii mei. Un alt moment traumatizant pentru mine a fost atunci când ne-au adus oameni străini în casă. Familia noastră ajunsese să locuiască numai în două camere și, în rest, toată casa era înțesată de străini.

Cum ați trăit moartea lui Stalin?

În primul rând, credeam că, în momentul în care Stalin va muri – a fost o păcăleală pe care am înghițit-o de mai multe ori în timpul istoriei –, totul se va rezolva. Pe atunci eram foarte bun prieten cu Matei Călinescu, cu Ionel Vianu (fiul profesorului Tudor Vianu), cu Miron Chiraleu (care a fost arestat în 1957, după Revoluția din Ungaria, și a murit în închisoare, la scurt timp după ce a fost arestat), cu dr. Mircea. În ziua respectivă ne-am întâlnit la Ionel Vianu acasă. La un moment dat,

intră profesorul în odaie și ne spune: „Băieți, a murit Stalin!”. A fost o bucurie extraordinară și țin minte că am deschis o sticlă de șampanie și l-am invitat și pe profesor să vină și să ciocnească cu noi, dar profesorul era mai puțin optimist decât eram noi. Ionel Vianu avea în camera lui un altar al lui Nietzsche. În fața altarului lui Nietzsche am desfăcut șampania și am ciocnit cupele. Am fost foarte uimit să văd că pe străzi oamenii plingeau sincer.

Știu că a fost un moment în care v-ați așteptat să fiți arestat.

Asta s-a întâmplat în iulie 1958. Un grup de intelectuali, în frunte cu dr. Vasile Voiculescu (poetul), constituiera grupul „Rugul aprins”, la Mănăstirea Antim, unde practicau „Rugăciunea inimii”. Ei m-au invitat să particip la întâlnirile lor de la „Rugul aprins” și (deși le-am spus că eu sint catolic, ei n-au avut nimic de obiectat) m-au invitat să compun o partitură după *Cartea lui Iov*, ce avea să se cînte într-un spectacol la Mănăstirea Antim. Printre participanți erau Sandu Tudor, Paul Sterian, profesorul Alexandru

- Luxul adevărului în epoca stalinistă • Agresiuni asupra libertății interioare a artistului • Asaltul partidului și al Securității • M-am hotărât să plec din țară pentru că atmosfera nu mai putea fi respirată
- Identitatea noastră culturală trebuie să fie europeană •

Mironescu, părintele Benedict de la Patriarhie, care cu toții au fost arestați.

De ce au fost arestați?

Nu știu. Pur și simplu pentru că se întâlneau. Erau foarte suspecți, probabil pentru că practicau o formă de libertate, o formă de rezistență. Era clar că cel care se adună la „Rugăciunea inimii” nu mai este marxist. Procesul s-a soldat cu sute de ani de pușcărie. Profesorul Alexandru Mironescu a luat 20 de ani de pușcărie, Sandu Tudor 25 de ani, Șerban Mironescu, care doar participase la citeva din aceste ședințe, a primit 8 ani de închisoare.

V-ați simțit și dumneavoastră amenințat?

Sigur că m-am speriat. De un an și jumătate lucram în secret pentru ei. S-a mai întâmplat încă ceva: eu lucram în același timp cu un balerin, Stere Popescu, un om care gravita în jurul acestor cercuri, chiar dacă nu era foarte asimilat lor. Stere Popescu era un om cu o imaginație extraordinară și el a încercat să facă regia la această mimodramă, așa cum o numeam noi. Învinuirea adusă lui a fost de homosexualitate, dar eu sint convins că tot în legătură cu „Rugul aprins”. Pe de altă parte, eu eram elevul profesorului Mihail Andricu, compozitor lăudat de regim, făcut maestru emerit și academician ș.a.m.d. pentru că scrisese o cantată dedicată lui Stalin în 1950. În anul 1951, când am intrat eu, era cel mai liberal. Cel cu care puteai să te înțelegi și care putea să te informeze fără să-i fie prea multă frică. El venea dintr-o familie de moșieri. Soția lui era sora muzicologului Constantin Brăiloiu și Brăiloiu știția erau o familie veche, din secolul XVI, cu niște moșii imense, prin Bărăgan, prin Oltenia, peste tot. Deci, nu avea absolut nimic cu comunismul și cred că și el a făcut acest lucru de frică. Andricu era prieten cu Răutu, jucase cîndva cărți cu el, era mare pokerist... Răutu, cum se știe,

era un om fin. Dar să revin. În aprilie 1959 am reușit să mă angajez la revista *Muzica*. Curînd am fost chemat la secretariat, unde mi se spune: „Uite, tov. Stroe, mine după-amiază, la ora cutare, este o ședință foarte importantă la Teatrul Sindicatelor și, ca membru al redacției noastre, vă rugăm să participați la ea”. A doua zi dimineață, la revistă, mi se spune să merg cu o oră mai târziu, în așa fel încît atunci cînd am ajuns acolo porțile erau închise, iar compozitorul Matei Socor, care stătea în fața porților, mi-a spus: „Nu mai poți intra, ai venit prea târziu!”. A doua zi, cînd mă duc la revistă, criticul Jean Victor Pavelescu, care lucra și el acolo, zice: „Ei, Aurică, ai auzit ce s-a-nîmplat ieri? A avut loc decapitarea lui Andricu.”

Dar de ce era acuzat Andricu?

El se ducea la ambasade, era prieten cu consulul și cu atașatul cultural al ambasadei Franței și prieten cu ambasadorul Americii la București. Se pare că el ar fi spus că ce extraordinari au fost ungerii, care au făcut Revoluția din '56, și cum românii, care sint „un popor de rîndași”, nu au făcut ni-

dea afară”. Ei, omul ăsta a vorbit cel mai rău și a cerut condamnarea lui, l-a făcut „bestie burghezo-moșierească”. Alfred Mendelsohn era atunci prim-secretar al Uniunii Compozitorilor.

Imediat după Andricu, la o săptămînă sau două, a fost procesul profesorului Traian Nasta, marele fiziolog, în care a intrat și d-na Nasta și Mihaela Petrașcu, sculptorița.

Deci, în acest context, cu partitura lui Iov scrisă, vă așteptați să fiți arestat?

Mă așteptam la orice dezastru. Am mai încercat un timp să lucrez, dar n-am mai avut puterea în mine. Niciodată n-a fost terminată acea lucrare. Ca artist, trebuie să ai libertate interioară. Eu nu mai aveam libertate interioară. Mie mi-a fost întotdeauna frică de autocenzură. Cînd mi-e frică, fără să vreau, încep eu să mă cenzurez.

În '56, după Revoluția din Ungaria, am fost chemat la Uniunea Compozitorilor și am fost întrebat care este poziția mea – se știa că eu sint mai moderat, mai independent – și eu am spus: „În principiu, nu fac politică, sint muzician, eu îmi urmez drumul meu de muzician. Sint un tip democrat...”. Mi s-a zis: „Dar, tovarășu' Stroe, n-ar fi bine să intrați în partid? Pentru că, totuși, dacă sînteți în partid...”

Deci, în '56 a fost prima „cerere în căsătorie”?

Da, în '56 toamna. Un coleg de-al meu, un compozitor foarte bun, mi-a spus: „Dacă intri în partid, vei avea o tribună de unde poți să vorbești, pe cînd așa, nu ai nici o tribună”. Acestea erau argumentele intrării în partid. Eu mi-am dat seama, totuși, că este o mare înșelătorie. Am răspuns foarte simplu atunci: „Nu mă sint suficient de matur ca să iau o asemenea hotărîre”. La care mi s-a spus: „Bine, atunci te mai așteptăm un an”. Am fost iarăși chemat peste un an. Era la sfîrșitul lui '56 – începutul lui '57 (exact în pragul începutului de arestări). Între timp mi se cîntase cu oarecare succes o primă lucrare în public, la Ateneu, ceea ce a fost intrarea oarecum oficială în cadrul muzicii românești. Cu un an-doi înainte, fusesem primit membru al Uniunii Compozitorilor – și iarăși am fost chemat. Am spus: „Încă nu pot să mă decid”.

Deci se putea rezista... N-ați pățit nimic.

Nimic. Se putea rezista. Sigur, am avut greutăți. Ultima oară, era după '74, cînd Ceaușescu începeuse să o ia razna de tot – era după „revoluția culturală” –, am fost chemat încă o dată (de data asta era Theodor Grigoriu la organizația de bază, nu știu dacă era secretarul organizației de bază sau dacă era numai în organizația de bază) și Theodor Grigoriu mi-a spus: „Ei, domnu' Aurel, te decizi sau nu? Acum mie trebuie să-mi spui clar dacă intri în partid sau nu”. Și atunci eu am fost sincer și i-am spus: „Nu, nu vreau să intru”. În martie 1982, cu foarte puțin timp înainte de a mi se cînta în primă audiere o comandă a Festivalului de la Rouen, în Franța, piesa *Camio II pentru orchestră*, nu îmi apărea pasaportul. La un moment dat primesc un telefon: „Aici este cutare dirijor de cor, dirijez mai multe coruri și mi-ați putea da un sfat”. „Bine, domnule, poftim, miine sau poimîine cînd ureți...”. „Nu, știți, așa avea nevoie mai urgent. Dacă vin acum, într-o jumătate de oră sau oră, mă puteți primi?” „Da, domnule...”. Și cînd sună, cum intră, spune: „Sint de la Consiliul Securității”. El dirija un cor mult mai aparte. Îmi spune: „Pu-

tem mergem undeva unde să fim noi mai noi doi?". Eu înghețasem. „Văd că aveți un radio. E cineva acasă?”, adăugă el. „Da, e soția mea acasă.” Zice: „Puneți radioul asta să meargă tare”. Scoate o listă și mi-o arată: „Spune-mi cine este doamna cutare sau domnul cutare”. Era o listă cu toate persoanele cărora eu le scrisesem în străinătate.

De ce v-a pus să puneți radioul tare? Ca să nu audă ceilalți din casă ce vorbim și, probabil, ca să mă intimideze. N-am reușit nici pînă astăzi să-mi dau seama ce a vrut. M-a ținut o oră sau două sub o presiune nemaipomenită. M-a întrebat în cele din urmă: „Vreți să deveniți membru al Securității?”. I-a spus că trebuia să-mi apară pașaportul în câteva zile, pentru a pleca în Franța, la prima audiere a piesei mele, *Canto II*, care era o comandă a Festivalului de la Rouen. El mi-a spus: „Bine. Atunci, cînd vă întoarceți, sunați-mă la telefon și spuneți-mi hotărîrea pe care ați luat-o”. I-am spus: „Este foarte greu să-i ceri așa ceva unui artist, pentru că asta este atît de depărtat de activitățile lui curente, încît n-aș putea să fac asta. Nu știu cum. Trebuie să vă puneți și în pielea mea”. Nu mi-a spus să fac ceva în Franța – asta este foarte adevărat. Am plecat și, la Paris, a fost pentru prima oară cînd cineva m-a dus la Monica Lovinescu. După ce mi s-a cîntat piesa – a avut atunci un succes real la Festivalul de la Rouen –, citeva zile m-am simțit foarte bine, mi-a mers bine, dar mă gîndeam ce va urma. Mergînd la Monica Lovinescu și la Virgil Ierunca, am simțit că devin mai curajoș. Asta era în '72.

M-am întors în țară, m-am ținut de cuvînt, i-am dat telefon respectivului și i-am spus: „Domnule, nu pot”. Zice: „Bine, lăsați, dar dacă vreodată veți voi să apelați la noi, să știți că noi vă stăm la dispoziție...”. Lucru pe care nu l-am mai făcut nicodată. La un anumit moment mi-a mai trimis pe unii – cred că pentru a vedea care e poziția mea în raport cu Ion Dumitrescu la Uniunea Compozitorilor. Ce s-a nîtmplat? Elena Ceaușescu voia să ia casa Uniunii Compozitorilor, Palatul Cantacuzino, lăsat de Enescu prin testament muzicienilor. Ea încerca să însceneze tot felul de lucruri conducerii Uniunii Compozitorilor. În fine, a venit cutremurul din '77 și o săptămînă după aceea a avut loc o ședință, în care conducerea Uniunii Compozitorilor și Ion Dumitrescu, a fost debarcată. Al doilea securist care a venit la mine m-a întrebat care e părerea mea despre Uniunea Compozitorilor și despre evoluția muzicii. Eu spuseseam în '71, după „revoluția culturală”, că ar trebui ca compozitorii să înceapă să lucreze cu computerul. Eu deja lucrasem, în '66 am făcut o piesă *computer assisted composition*, care s-a cîntat la Sala Radio și i-am spus lui Popescu-Dumnezeu în plenumul Uniunii Compozitorilor: „Domnule, de ce să avem un aspirator care să ne ia praful și să nu încercăm modernizarea compoziției muzicale cu ajutorul computerelor?”. Deci, noul trimis al Securității m-a întrebat: „Mai lucrați cu computerul?”. Între timp mi s-a interzis să mai fac experiențe cu computerul, după ce n-a mai fost profesorul Moisil la Centrul de calcul al Universității din București, cînd eu aveam acces liber și chiar eram încurajat de profesorul Moisil. Am lucrat 7-8 ani ca să facem un program de compoziție muzicală; voiam să văd în ce condiții merge compoziția muzicală. Am vrut să văd care sînt, de fapt, limitele unei compoziții muzicale puse pe computer. Am făcut acest lucru în '69, însă profesorul Moisil a fost înlocuit de altcineva, care era omul regimului și

care mi-a interzis să mai lucrez la computer.

Revenind la discuția cu securistul respectiv, acesta m-a întrebat: „Dar Ion Dumitrescu a făcut mult rău generației dumneavoastră?”. El a sperat că eu îmi dau drumul acum și fac un fel de declarație contra lui Dumitrescu. Și eu am spus: „Domnule, Ion Dumitrescu mi-a făcut foarte mult rău, dar mi-a făcut și foarte mult bine. Mi-a făcut destul de mult rău ca să nu-l pot vorbi de bine, mi-a făcut destul de mult bine ca să nu-l pot vorbi de rău”.

Deci, ați fost curtat de Partid, de Securitate...

De Partid de șapte ori, de Securitate vizitat de două ori.

Înțeleg că, totuși, un intelectual putea rezista, chiar dacă existau presiuni. Nu a fost o situație de pistol pus în ceață.

Născut la București în 1932. Urmează Colegiul „Sf. Sava” din București, după care, din 1951, studiază la Conservatorul „Ciprian Porumbescu”, la clasa de compoziție a profesorului Mihail Andricu. Între 1966 și 1969 urmează, anual, Cursurile de vară pentru muzică contemporană de la Darmstadt (Germania). În 1968, la invitația guvernului american, vizitează mai multe universități din SUA, pentru a se informa în domeniul cunoscut sub denumirea computer music și în muzica electronică.

Între 1964 și 1969, împreună cu matematicienii de la Centrul de calcul al Universității din București, la sugestia academicianului Moisil, încearcă programe pentru înfăptuirea unor piese muzicale destinate sălilor de concert (*Landes I și II, Muzică de Concert pentru pian, alături și percuție etc.*).

În anii 1972-1973 primește bursa pe un an a societății Deutscher Akademischer Austauschdienst (Künstler Büro Berlin). Aici vizitează în repetate rânduri Institutul de Muzicologie Comparată al lui Alain Daniélou, care îi dezvăluie ultimele descoperiri ale etnomuzicologiei pe plan mondial. Faptul va determina o anumită modificare în evoluția sa componistică ulterioară.

În 1985 devine visiting professor pentru compoziție al Universității Illinois (SUA), iar din toamna lui 1986 se stabilește la Mannheim, în Germania. Mai predă la Institutul Pedagogic al Universității din Strasbourg în 1992 și apoi, pentru un timp, se consacră în exclusivitate compoziției muzicale.

Din toamna lui 1994 ține – în calitate de profesor – cursuri de compoziție la Academia de Muzică din București.

Are un număr de 60 de compoziții, din care multe au fost prezentate în primă audiere la festivaluri ca Rouen, Varșovia, Paris, Avignon (Festivalul „Jean Vilar”), Roma, Illinois, Berlin, Darmstadt, Mannheim, Genevevillers, Mexico City etc.

După o primă audiere a unei selecții din opera *Eumenidele sau Cetatea deschisă*, în 1990 la Paris, primește de la Ministerul Culturii titlul de „Chevalier des Arts et des Lettres”.

În 1978 a primit premiul pentru muzică al Academiei Române.

Cîteva lucrări:

Teatru muzical: *Orestia sau Trilogia cetății închise*, pe texte din Eschyl (*Cetatea închisă sau Agamemnon, Fața ascunsă a Choephorelor și Eumenidele sau Cetatea deschisă*), *Conciliul mondial*, după Vladimir Solovieff.

Alte piese: *Arcade pentru orchestră, Canto I și II pentru orchestră, Concert pentru clarinet și orchestră, Prairie, Prières pentru saxofon și orchestră, Capricci e ragas, Ciacona con alcune licenze, precum și multă muzică de cameră (Quartet de coarde... Réver c'est desengrener les temps superposés... Mozart – Sound Introspection).*

De asemenea, a scris studii muzicologice: „Compoziții și clase de compoziții”, „Fața ascunsă a Choephorelor”, „Bifurcations chez Gesualdo”.

Un timp a fost – în anii lui Stalin. Apoi a urmat perioada unui oportunist grețos. Dar nu trebuie să uitați că tot oportunismul acesta, care a existat și a funcționat, este condamnat și nu poate fi scuzat, s-a bazat, totuși, și pe un anume fond de teamă generalizată. Pentru că, totuși, începînd de la procesele din '46-'47, care au fost de tot felul, s-a creat un fundal al teoriilor, pe care s-au desfășurat toate aceste oportuniste. Unii, probabil, au fost mai slabi de înger și n-au rezistat la momelile regimului, au putut fi corupți. Ce era cel mai sinistru era că îți dădeai seama că timpul este de partea lor și nu de partea ta. Că anul ăsta nu cedezi, la anu' nu cedezi... la anu' încă nu cedezi – nu uitați Argeșii a rezistat 9 ani –, nu cedezi, nu cedezi... și în cele din urmă te prăbușești.

Cum v-ați hotărît să plecați din țară? Atmosfera nu mai putea fi suportată. Probabil că după ce ieși de cîteva ori în Occident simți și mai tare atmosfera asta de apăsare, unde trebuie să fii obedient. Nu mai suportam toate hotărîrile acelea care veneau aproape zilnic de la Ceaușescu... Toată ziua era un fel de război al perechii prezidențiale împotriva întregului popor. Era o societate închisă, iar eu deja mîrosisem ce înseamnă o societate democratică și unde libertatea joacă un rol foarte important. Mă retrăsesem cu mulți ani înainte, adică după momentul '71, din viața publică, aveam căsuța mea de la Bușteni și stăteam cît puteam de mult acolo. Și mi-am dat seama atunci că n-aveam nici o șansă să mă exteriorizez în vreun fel. Am plecat

Acum veniți foarte des în România. Cum vi se pare?

Și asta e o istorie întreagă. Prima oară am venit în aprilie 1990. Iar copiii mei m-au dus imediat în Piața Universității. Încă nu apăruseră difuzoarele în balconul Universității. M-am dus zilnic acolo și cred că am strigat „Jos Iliescu!” de cel puțin 100-200 de ori. Mi-am pus o insignă cu „Golan” și am plecat cu ea în Germania. O mai am și acum pe masa mea de scris. Cred că a fost singurul moment cînd am simțit că libertatea are o valoare reală, ca o valoare materială, și m-am bucurat ca un copil. Au fost poate momentele cele mai fericite din viața mea. Pe urmă a fost șocul mineriadei, care a fost pentru mine ceva cumplit. Înainte fusese și Tirgu-Mureș, care, la fel, a lăsat un semn de întrebare foarte mare. De-seori am fost întrebat cu asprime în Germania ce s-a întîmplat acolo.

Credeți că lumea românească traversează azi o criză de identitate?

Evident că da. Fiind români, simțem europeni. Dar acest lucru trebuie să ni-l asumăm. Dacă noi îl refuzăm, atunci ne pierdem orice identitate. Pentru că nu putem să fim români turanici sau români africani. Cultura românească, cea care ne definește cel mai bine (și nu chestiunile ereditare, care sînt, totuși, cețoase și primitive), este o cultură de natură europeană. Începînd încă de la Miron Costin, cu studiile sale în Polonia, cu știința sa de latină ș.a.m.d., trecînd prin Școala Ardeleană, prin tot secolul XIX, care este un secol sublim pentru români, continuînd cu Pacea de la Adrianopol, pînă la 1918-1920, istoria României a fost un succes după altul, pentru că România s-a considerat și a acționat ca o țară europeană. Lupta bonjuristilor cu tradiționalistii, care ne trageau înapoi spre Turcia, spre Asia, a fost un război al culturilor, zic eu. Și faptul că bonjuristii au triumfat a fost imensa șansă a poporului nostru, care a fost împins atunci spre Europa, care, totuși, înseamnă progres, ordine, lumină, libertate. Tradiționalistii s-au menținut tot timpul, nu au dispărut, ei au subsistat, chiar au avut o înflorire cu totul remarcabilă în a treia decadă a secolului nostru – Nae Ionescu, Nichifor Crainic etc. Sînt convins că identitatea noastră culturală trebuie să fie una europeană, și ea este încăpătoare, și putem lua în cultura noastră, și chiar putem stima, și admira, și iubi pe un tip ca Blaga, care n-a fost nicodată fascist, care întotdeauna a fost democrat și cu privirea orientată spre Vest, dar care a făcut apologia unei anumite pasivități a poporului român, boicotul istoriei ș.a.m.d.

Deci, întotdeauna a fost o fracțiune care, mai mult sau mai puțin, a tras spre perioada noastră, să-i spunem, „turcească”, spre fanarism – un Bizanț foarte decadent, așa e adevărat. Să nu ne numim bizantini, pentru că am exagera, ci cu niște urme de Bizanț. Biserica noastră este bizantină – aici trebuie să fim foarte atenți, pentru că Biserica noastră e un amestec de foarte multe lucruri, și de lucruri orientale, și de anumite simpatii – care pe mine mă îngrijorează – pentru musulmani. Adu acum că s-a făcut un grup de alianță a Bisericii Ortodoxe cu religia musulmană, care s-a fi îndreptat împotriva Europei. Pe mine așa ceva mă oripilează și socot că este o diversivune. Sigur că sînt asemenea tendințe izolaționiste, dar astea, după părerea mea, satisfac mai degrabă niște interese ale unui grup de imbecili, care vor să pună mîna pe putere sau să-și mențină puterea, pe de-o parte, și niște interese aflate înspire răsăritul țării noastre. Sigur că ele converg, adică raul din afară (care nu cred că este așa de important) este convergent cu raul dinăuntru (care este foarte important).

Intellectualii la răscruce —

— Moderator MIHAI ȘORA —

Joi 13 iunie 1996

Magda Cârnci: Probabil că trebuie să facem distincție între conștiința profesională a intelectualului și conștiința lui de intelectual, cu o anumită misiune socială, vizibilă pentru restul lumii. Intelectualii români de dinainte de '89 au avut o conștiință profesională acută, dar și-au conștientizat mult mai puțin condiția lor de intelectuali ca purtători de conștiință socială. Poate dv. să vi se pară că acum intelectualii au dispărut de pe scena politică sau li s-a furat rolul. De fapt, unii și-au asumat condiția de om politic, iar alții s-au retransat în condiția de profesionist al unui domeniu. Foarte puțini au rămas în această zonă vizibilă a socialului, de obicei fac jurnalistică sau se aruncă într-un anumit tip de tribună, cultural-politică.

Sorin Alexandrescu: Mă frapează că nimeni nu vorbește despre sine sau despre alții înainte de '89, ca și cum România s-a născut pe 22 Decembrie '89. Este o amnezie colectivă totală, care tinde să devină o țară publică. Definițiile intelectualului sînt foarte numeroase. Una vorbește despre cultura discursului critic. Pe mine mă preocupă, prezența socială a intelectualului; nu numai în România, dar și în Polonia, în Cehoslovacia, cei care au avut această cultură a discursului critic au pierdut orice brumă de putere. Cred că trebuie discutate consecințele politice ale acestui lucru.

Oricare ar fi rezultatul alegerilor din 1996, ceva se va schimba. Se pune problema că un nou Parlament nu va fi format de intelectuali, ci de alte categorii, care vor prelua rolul în dinamica socială: noii antreprenori, noii profesioniști ai relațiilor cu Occidentul, oameni care s-au format în ultimii 2-3 ani și care vor prelua rolul dinamic în societate deținut pînă acum de intelectual.

Nu aștept nimic de la 1996

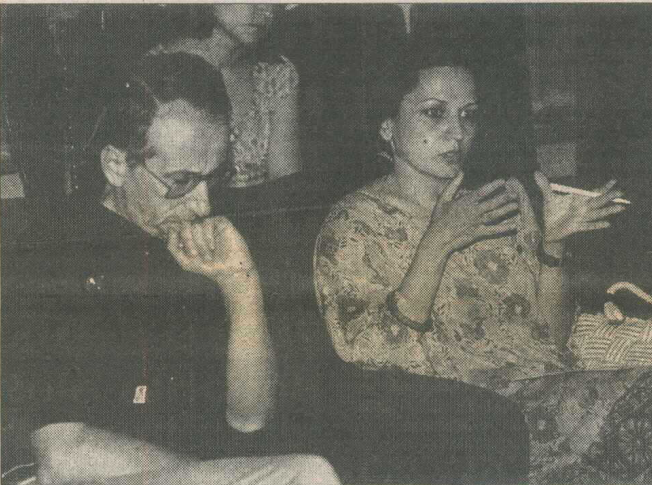
Mihai Zamfir: Noi nu reprezentăm o paradigmă complet diferită. În anii '45-'46, în Franța și Germania puterea intelectualilor era extraordinară. Pînă la urmă, printr-o mișcare mai lentă și mai elegantă, au fost dați deoparte, dîndu-li-se citeodată o compensație de natură simbolică. Au ajuns grupuri de natură folclorică. La noi totul a avut loc mult mai repede, mai tranșant, de aceea schema aceasta a fost de o claritate aproape pedagogică. Eu nu cred că în 1996 va fi ceva important. Cîtă vreme țara noastră este una dintre puținele din Europa în care alegerile sînt în permanență trucate, semnificația unor alegeri nu mai este foarte clară. România trebuie întîi să ajungă la nivelul la care au ajuns Cehia, Slovacia, Polonia, Ungaria, pînă și Rusia, adică la nivelul executării unor alegeri corecte. În '92 fraudă globală s-a organizat relativ ușor. În '96 se va organiza mult mai greu, dintr-un motiv biologic: cei care reprezintă fraudă ca stil de existență vor fi din ce în ce mai puțini. Ei reprezintă produsul a 45 de ani de comu-

nism, unde falsificarea intra în regula jocului. Treptat, numărul acestora va scădea, (urcă din ce în ce generații care nu au cunoscut comunismul) atunci fraudă de proporții va fi din ce în ce mai greu de organizat. Totul va începe din clipa în care România va organiza alegeri corecte.

S.A.: Pe mine mă interesa mai puțin rezultatul propriu-zis al alegerilor, cît modul în care acest lucru va determina soarta inteligenței române sau modul în care ea poate să influențeze aceste rezultate.

Disprețul intelectual față de activismul politic

Mircea Martin: În accepția pe care ai dat-o, intelectualul este activistul social, nu profesionistul. Dar aș vrea

Mircea Martin și Magda Cârnci

să introduc o nuanță: în orice regim totalitar, menținerea sau înscrierea fermă în regimul de intelectual autentic (adică de bun profesionist) însemna, de fapt, cîștigarea unei demnități care se răsfrîngea și social. Din cauza tuturor frustrărilor, a tuturor interdicțiilor pe care le cunoaștem, a rămîniei intelectual sub regimul totalitar (cu atît mai mult într-un domeniu umanist) însemna deja să îndeplinești un rol socialmente necesar și să cîștigi treptat chiar o anume rezonanță publică. S-a petrecut o răsturnare semnificativă a valorilor: cu cît era mai neangajat politic, cu atît intelectualul era mai respectat. Cu cît devenea mai dură dictatura, cu atît păstrarea demnității intelectuale căpăta o rezonanță socială. Asta cred că explică ezitarea multor intelectuali după revoluție — sau, în orice caz, lipsa lor de experiență în asumarea unor funcții sociale imediate, directe ș.a.m.d. Noi n-am fost cîtuși de puțin pregătiți pentru asta, pentru că, dincolo de lipsa de experiență ca atare, mai exista și un dispreț pe care recunosc că eu încă nu mi-l pot eradică: disprețul față de ceea ce, timp de decenii, am știut că este activismul politic. Orice activism politic (fie el de cea mai bună intenție) presupune întot-

deauna, printre altele, cel puțin sacrificarea nuanțelor și sacrificarea unor persoane pentru o anumită direcție a unei lupte politice, a unei campanii ș.a.m.d. În această luptă politică, un intelectual este lipsit de antenă, nu este bine pregătit. El trebuie să-și sacrifice opțiunile proprii, nuanțele, poate chiar și convingerile, uneori cele mai intime, pentru a se supune cauzei. Toate acestea sînt explicații personale, dar și istorice, ale neangajării politice directe (partinice).

S.A.: Intelectualul nu a avut nicodată putere sub comunism, dar a avut statut social. Acest tip de „societate a statutului“ este o societate premodernă. În societatea modernă, problema statutului nu se mai pune decît la milionari etc. În societatea feudal-comunistă, România a pierdut elementele

social nu cred că el poate fi judecat în același mod în care poate fi judecat la Praga sau la Paris.

Mircea Diaconu: Revoluția română a corespuns unui moment de criză ca senzație de moralitate acută, care îți dă puterea să acționezi, pentru că intelectualul acționează greu, se îndoiește de fiecare pas. Asta e o vină sau e un merit? — mă întreb. Perioada de criză a revoluției s-a prelungit inimaginabil de mult — sîntem după 6 ani. Ce intelectual poate rezista acestui uriaș timp istoric — cît să-ți lași instrumentul tău și să pătrunzi în spațiul public, ceea ce presupune riscuri enorme? Să zicem că un intelectual, de exemplu, Gabriel Andreescu, se încordează și vrea să acționeze. Se duce la un partid și spune „Vreau să acționez! Primiți-mă!“. Nu-l primește nimeni. Apele sînt împărțite, credeți-mă că știu ce spun. În mod normal, pe o porțiune acută ca asta ar trebui să fie o avalanșă de racolări ale intelectualilor din partea partidelor — și nu sînt.

S.A.: Ați spus că nici un partid nu-i primește pe intelectuali acum. Atunci îmi dați dreptate cînd spun că anumite roluri ale intelectualului s-au epuizat. Este bine, oare, să mi-zăm pe un singur partid, sau e mai bine să ne împrăștiem în mai multe partide?

„Nu sîntem partide!“

Gabriela Adameșteanu: Eu aștept foarte mult de la alegerile din '96. Sperața mea este că România va face o surpriză în toamnă, votînd pentru alternanță. La locale, Opoziția a obținut un scor neașteptat de bun, în condițiile unei dezordini reale (care ține de spațiul românesc) și premeditate (care a ținut de organizarea PDSR-ului). În condițiile în care, în ultimii ani, am asistat la o fărîmîțare a solidarității intelectualilor. Cred că politica va aparține în curînd doar clasei politice. Cîți dintre intelectuali sînt în stare să-și recondiționeze vechiul statut, să fie atît de tineri, atît de mobili, atît de adecvați, încît să devină oamenii politici ai următoarei perioade, cu defectele omului politic, dar și cu calitățile lui? De pildă, cred că Victor Ciorbea va fi un om politic al următoarei perioade. Dacă dăm această calitate de intelectual oamenilor care nu neapărat au scris cărți, atunci noi avem o rezervă destul de mare în această țară. Atîta doar că sînt necunoscuți. A face dintr-un intelectual un om politic este o întreprindere deseori sortită ratării: nu cred că partidele sînt mai inovate decît intelectualii. Primul statut al GDS spunea explicit: „Membrii GDS nu au voie să intre într-un partid“. Și era cît pe-acum să-l excludem pe Radu Filipescu pentru o astfel de „abatere“. La manifestațiile opoziției democratice strigam „Nu sîntem partide!“ Altfel ar fi arătat, poate, clasa politică dacă intelectualii ar fi intrat cu adevărat în politică după 1990, imediat.

răscrucea intelectualilor

De unde această nouă depolitizare?

S.A.: Aceste luni, până la 3 noiembrie, pot fi ultimele în care intelectualii mai pot juca un rol politic în această țară. Pentru mine a fost frapant refuzul intelectualilor de a se ralia programelor politice tradiționale: creștin-democrația, social-democrația și liberalismul. Înseamnă că ei gîndesc politica mai mult ca o acțiune directă decât ca o acțiune programată etc. Întrebarea este: nu se pot alia intelectualii, pentru șase luni, cu niște partide democratice, chiar dacă nu sînt integral creștin-democrați sau social-democrați sau liberali? Nu este posibilă această angajare politică limitată? De ce toată lumea se retrage treptat, toată lumea este sceptică, toată lumea spune „Vin ai noștri, pleacă ai noștri, corupția e aceeași”? De unde această nouă depolitizare?

Andrei Olșteanu: Insuși faptul că sîntem aici și discutăm este un semn al participării noastre. Ori faptul că scriem și ținem niște reviste. Unii, și nu puțini, au intrat în politică, sînt în Parlament. Noi încercăm să ne menajăm și să nu ne punem din nou ațitea speranțe într-un an de răscruce, pe care iarăși să-l ratăm.

Mihai Șora: Aceste diverse orientări, aparent creștin-democrate sau aparent liberale, în realitate erau niște orientări retro. Asta era singura rezervă a intelectualilor. Partidul Social-Democrat părea a fi fără rădăcină și fără orizont. Pentru liberali, cred că un baraj de aderare a fost faptul că partidul a fost blocat de Radu Câmpeanu. Intelectualii au trebuit să se zbată și să formeze ei singuri un partid care cristalizează greu.

S.A.: Domnule Șora, aceste trei tendințe sînt absolut general europene. Dacă judeci foarte teoretic, un partid creștin-democrat în România are câteva atuuri (legături cu anumite tradiții românești, creștin-ortodoxe) pe care nu le are nici un alt partid și, în același timp, se realizează la un mare curent european. Nimeni însă dintre intelectuali nu se duce la acel partid.

M.C.: Oare nu cumva imaginea pe care ne-o facem noi despre acest fenomen este o imagine deformată de faptul că noi limităm categoria intelectualului la oamenii de cultură? Noi discutăm aici despre intelectualii care au intrat în PAC, un partid condus de literați și oameni de cultură. În celelalte partide poate că sînt mai mulți intelectuali de alte formații – tehnocrați, arhitecți.

Ana Șincal: Acum este o perioadă într-adevăr importantă pînă-n toamnă. Dacă intelectualul se tot gîndește la nuanțe, dacă nu ne replem vom avea un partid unic în pluripartidism. „Ei” s-au repliat în zonele marginale, s-au regrupat și vom fi sufocați. Să nu pățim ca-n '92, să fim entuziaști după locale. Intelectualii sînt, într-adevăr, atomizați, chiar cei din arena politică, nu se pot înțelege între ei ca să existe o opoziție unită. Sînt extraordinar de mulți intelectuali care au fost scoși din locurile lor fiindcă nu au semnat adeziunea la PDSR. Alții, mai tineri, rămîn ca să-și păstreze poziția, dar nu votează cu partidul care-i obligă să semneze. Ne întorcem la complicita-

tea de mai înainte.

Există o imensă piață politică potențială, neabordată de Opoziție

S.A.: Înainte de a veni la București, am ajuns într-un sat maramureșean, în care totul părea în afara istoriei. Cînd am vorbit însă cu țărani, am descoperit că erau toți înscrși în anumite partide, discutau rece, pragmatic. I-am întrebat ce este cu pedeserizarea. Mi-a răspuns: „Sigur că am semnat, dar noi nu votăm cu ei”. Mi s-a părut o vitalitate politică remarcabilă. Foarte mulți dintre acești oameni nu aveau legătură cu nici un centru politic. Se băteau ei între ei, unii votau cu Convenția, iar ortodoc-

Gabriela Adameșteanu

și, în frunte cu preoții, votau pentru PDSR. Este clar că există o imensă piață politică potențială, pe care nimeni din opoziție nu o abordează. O abordează tot șmecherii locali, PDSR și PUNR, care au un simț politic remarcabil.

M.C.: Eu cred că, dintr-o anumită luciditate politică realistă, politicienii din opoziție s-au limitat finalmente la orașe, la centrele urbane, unde au știut că au succes. În mediile celelalte e multă inerție.

S.A.: Tocmai de aceea v-am adus exemplul maramureșean, pentru că în conștiința multor oameni, în Maramureș nu există politică. Eu vă spun că există!

M.D.: Și ați avut senzația că ați schimbat acolo opinia unui singur om?

G.A.: Nu putem convinge pe toată lumea. Trebuie să înțelegem că o parte din acești oameni vor vota și peste cîțiva ani PDSR, PUNR sau PSM. Dar eu am să-ți pun ție o întrebare: „Mai ești membru al Alianței Civice?”. Pentru că, în timp ce Alianța Civică mergea prin țară, tu făceai, cu opt luni înainte de alegeri, un alt partid de intelectuali – Alternativa României –, sortit eșecului.

M.D.: Eu n-am făcut Alternativa României. M-a întrebat cineva la un moment dat: „Uite, Pleșu, Patapievici... Ești de acord să fii și tu?”. „Da, sigur!” Mi s-a părut o distribuție bună.

G.A.: Deci, noi ne facem niște cluburi pe Calea Victoriei, ne grupăm în diverse feluri mereu cam aceleași nume, deși în țara asta sînt enorm de multe locuri în care n-a intrat nici unul dintre noi. Între intelectualitatea română și realitate există, prin tradiție, o foarte mare distanță. Asta e imaginea mea.

S.A.: Eu nu pledez decît pentru un cartel, un sprijin condiționat. Eltîn este omul cel mai criticabil cu putință și, totuși, o anumită mare parte a rușilor spune: „Domn'e, pe asta trebuie să-l sprijinim, că altfel vine celălalt”. Nu se poate ca intelectualitatea română să spună: „Domn'e, îl sprijinim p-asta, numai ca să-l învingă pe celălalt”?

Intelectualul se află în coada masei

M.D.: În '92 am alergat peste tot în țară și am încercat să folosesc toată forța popularității mele profesionale. Și ce a ieșit din acest lucru? Niște personalități politice pe care le-am susținut, ba pe unii i-am învățat să dea din mîini și să se comporte normal în public, care sînt în Parlamentul României și nu corespund deloc principiilor mele. Eu, unul, sînt semidescurajat de a face încă o dată acest efort.

În urma acestei campanii, în '92, a venit o mașină neagră de la prefectura de la Pitești, în urma unui mare miting la care am vorbit, și a zis: „Pămîntul familiei Diaconu... aici s-au făcut fraude!”. Și mi-a tăiat tot pămîntul familiei mele. Mi s-a părut firesc să mă zbat pe scara ierarhic administrativă, de jos, cel mai de jos de unde am pornit însemnînd Cozmincă, pînă sus, aproape de vîrf, încercînd să arăt acelor personalități cum nu funcționează sistemul administrativ și ce se poate întîmpla în România de astăzi. Deci ei au pedepsit un posibil opozant. Exact fiindcă nu eram într-un partid politic, exact pentru că nu eram în Parlament, mi-au făcut ce au vrut – și pe față, și pe dos. Și eu sînt Diaconu, iertați-mă, pot să mă apăr, mă știe lumea, pot intra într-un tribunal. Ei, și ce? Și au trecut patru ani în care părinții mei au plîns, pentru că au trăit a doua expropriere. Și

am discutat cu persoane din opoziție, din Parlament, spunîndu-le: „Domnilor, e limpede că e o hărțuire politică, că e o pedeapsă în urma campaniei din '92?”. Da. Măcar să v-auz că ziceți acolo o interpelare. “N-am auzit nimic. Nimic! Rezultatul muncii mele politice nu mă apără. Și cineva din opoziția noastră, în timp ce încuia sau descuia un Cielo, îmi spunea: „Mă, tu ai și gura mare, că d-aia pățești chestii din astea”. Și am spus: „E în regulă. Cineva îmi ia 8 hectare și jumătate și eu nu am dreptul să-l injur măcar?”

S.A.: Jocul politic nu cunoaște termenul de „recunoștință”. Fără îndoială, nu va fi recunoscută. Problema este că descurajarea s-ar putea să meargă de la dv. spre public, așa cum a mers și mobilizarea. Oamenii care au fost activi din '90 încoace au obosit. Eu înțeleg foarte bine: este imposibil să rezizi la the pressing atîția ani fără să obosești. Problema este că ceilalți nu obosec. În primul rînd, sînt mulți al doilea, nu au nici un fel de alte treburi de făcut. Dacă lăsăm oboseala să invadeze această lume politică, vom pierde la fel ca în '92.

Gabriel Dimisianu: A vorbi despre nuanțe, despre curente, despre cele trei doctrine este fără obiect în România de azi. Cînd nu s-a petrecut alternanța la putere, cînd structurile sînt cele care sînt, cînd aceste partide istorice sau așa-zis istorice abia s-au structurat pe niște vechi nucleu, noi nu putem vorbi de o viață politică normală. Au fost tot timpul atacate din interior, infiltrate ș.a.m.d. La ora actuală, nu putem fi deloc siguri că alegerile vor decurge normal, nu ne putem lua după rezultatul localelor, se poate întîmpla ca '92 să repete situația din toamnă ș.a.m.d. Dar am să aduc o formulare care „o să sune ca dracu” aici, și anume că intelectualul se află în coada masei. Populația, chiar la aceste alegeri, a dat semne bune, pozitive, de luciditate politică. Sînt semne, oarecum de la sine, că populația se orientează spre o soluție de schimbare. În aceste condiții să acționăm în sensul unității de acțiune electorală. Un minim activism este absolut necesar, ca o soluție de salvare, chiar și personală.

Arthur Schopenhauer, Omisuni și adăugiri

168 pag. / 3500 lei

• „Marile spirite sînt în timpul scurtei lor vieți precum monumentele grandioase plasate într-un spațiu meschin.”

Pitagora, Legile morale și politice

303 pag. / 7000 lei

• „Legiuitoarele! Nu lăsa oamenilor de stat timpul să se deprindă cu puterea și onorurile.”

Friedrich Nietzsche, Călătorul și umbra sa

168 pag. / 5000 lei

• „LATRINELE SUFLETULUI – Și sufletul trebuie să aibă latrinele sale pe unde să i se scurgă gunoaiile. Sînt multe lucruri care pot servi acestui scop: persoane, relații, clase sociale, poate patria ori lumea întreagă sau, pentru cei mai orgolioși (adică bunii noștri «pesimiști» moderni) – slăvitul Dumnezeu.”

Editura ANIET 2000,
Adresa redacției: str. Miron Costin nr. 9A;
București; Tel: 6175332
Pentru comenzi: C.P. 22-285, București;
Tel: 6175332;

ANIET

Cartea care te citește!
Cartea adevăratei bibliotecii!

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Seninătate cu tristeți severe

SANDA STOLOJAN, „Nori peste balcoane. Jurnal din exilul parizian”, traducere de Mihaela Stăvescu, editura Humanitas, 311 pagini

SANDA STOLOJAN
Nori peste balcoane
JURNAL DIN EXILUL PARIZIAN

Un capitol din Cartea exilului

De ce nu scrii *Cartea exilului*? o întreba C. Noica pe Sanda Stolojan cîndva, prin anii '80. Sigur, întreba era o diversiune a filosofului vizavi de mirările acuzatoare ale nepoatei lui Duiliu Zamfirescu, cea pentru care avea să rămîna o durerosă enigmă refuzul lui Noica de a deveni „Saharovul nostru”, refuz împănât cu puseuri occidenteofobe și cu o excesiv-coabitantă înțelegere pentru ceaușism. Dar nu e mai puțin adevărat că Noica intuise just calitățile Sandei Stolojan de cronicar al exilului. Sau, cel puțin, al unei „felii” din acesta.

Natură echilibrată, pătrunzătoare dar discretă, înzestrată cu privirea ascuțită, puțin crudă, a moralistului sceptic dar și traversat de entuziasme și elanuri lirice, de romantism aristocratic, Sanda Stolojan are cea sobrietate caldă, cea fină doză de ironie tandră, comprehensivă, atât de necesară „cronicarului” de oameni, fapte și idei aflate într-o continuă, succulentă contradicție. Chiar și cînd atacă (și n-o face rar), tonul ei știe să păstreze tactul, diplomația, protocolul, eticheta. Firește, e vorba de o fică de diplomat, de un interpret oficial, la nivel prezidențial (a fost cu Charles de Gaulle în România, în mai 1968 - v. cartea publicată în 1991 la L'Horne -, după cum avea să medieze dialogul Ceaușescu-Giscard d'Estaing, la Paris, în 1980 etc.), angajat de Quai d'Orsay, mișcîndu-se familiar prin marile saioane, la Geneva, în organisme ale Pieței Comune ș.a.m.d.

Dar, dincolo de eticheta dobindită, e vorba de calitatea înăscută, de stoffă, cum se spune. Or, tot acest volum de însemnări (iulie 1975-decembrie 1989) tocmai asta dovedește: o țesătură umană foarte fină și generoasă, un om cu mîndrie de blazon și cu ethos înalt și puternic.

Fără îndoială că acea *Carte a exilului* visată de Noica rămîne ceva similar utopiei mallarméenne. Dar e la fel de indiscutabil că *Jurnalul* Sandei Stolojan reprezintă un capitol însemnat din această. Ca personaje principale: Cioran și Eugen Ionescu, Noica și Mircea Eliade. Să mai insistăm, însă, asupra caracterului de cronică al acestei cărți, unde confesivul pur lipsește, importantă fiind relatarea, mai precis: etalarea preopinului, înregistrarea de situații, idei și prezențe. De aici lipsa unor verigi, adică a înșăși vieții autoarei de pînă în 1975.

Sanda Stolojan este fiica lui Alexandru Duiliu Zamfirescu (1892-1968), fiul „maiorescului” autor al *Vieții la țară*, diplomat de carieră, atașat la mai multe Legații ale României, de la Berlin și Haga pînă la Rio de Janeiro, în perioada interbelică, autorul unor cărți publicate în 1948, 1952, 1962, 1965 și 1968, *bon viveur* pitoresc dar și sarcastic, despre care nu aflăm nimic de aici. După cum nu aflăm nimic despre circumstanțele stabilirii Sandei Stolojan la Paris, în 1962, despre ratatele încercări precedente, pentru care a și fost arestată ca „frontieristă”. În fine, în afara ci-

torva reverii plasate interstițial, dar tocmai de aceea foarte importante (pp. 78, 120, 164, 199, 200), figura tatălui, mediul de formare, copilăria printre somități și mondenități, adolescența plină, presupun, de spectaculosul tipic valorilor sociale interbelice lipsesc cu tenacitate - spre marea noastră părere de rău.

Pe scurt, e limpede că nu ecologia, ci istoria literară își va așinti privirile către acești *Nori peste balcoane*.

Făptura cronicarului

Tocmai fiindcă miza principală a cărții este notația obiectivă și nu cea subiectivă, mă simt atras înții de aceasta din urmă. Dacă despre ființa Sandei Stolojan nu putem afla nimic serios în absența poemelor sale (trei volume apărute la Rougerie în 1982, 1985, 1993) și dacă nu e locul aici pentru o analiză a traducerilor din lirica lui Blaga (*L'Etoile la plus triste*; de *Lacrimi și sfîșii* nu vorbim, pentru că traducerea a fost serios revăzută de Cioran însuși), nu ne rămîne decît să-i surprîndem eul din succesiunea ideilor.

Trei constante: 1) ce se poate face în exil pentru o Românie ce refuză sistematic libertatea și demnitatea revoltei? 2) stîngismul structural al inteligenței franceze, astfel betonat încît numai fostul marxist (și viitor ecologist, ori social-democrat) are dreptul să cîrtească la sacra doctrină; 3) cine și cum poate realiza adevăratul dialog Vest/Est, reciproc revelator și stimulat, cînd ambele planuri sînt caracterizate de monomanie?

Refuzînd uitarea, dar și tirania resentimentelor („să păstrezi aprinsă flacăra trecutului fără s-o lași să te devoreze, acesta este pariul nostru existențial, pariul nostru, al celor care trăim starea exilului”), Cronicar e conștient de dictatura mediocrității de acasă, nu fără a-i descoperi și Occidentului latențele („De ce să ne închidem că masele populare sînt alfel în Franța? Mediocrități ti urșe pe adevărații intelectuali”). Ca bun conservator cu porniri liberale, e notează sever inconștienta autodemolatoare a „forțelor oculte” ce nu găsec altceva mai nimerit de scris pe zidurile californiene decît: „Let's blow all this madness before it blow us”, după cum o citează amar pe Martha Bibescu: „în Franța, fiecare acordă mare importanță acțiunilor sale și acțiunilor celorlalți. În România, nimic nu are importanță. Vin aici șase luni pe an ca să mă conving că totul e zadarnic”. Nu omite crezul lui Tarkovski („am fost crescut după modelul occidental. Dar în spiritul nostru, prin partea de mister, sintem uniți cu Orientul - ne simțim aproape de el”), după cum nu omite cinismul mercantil american, care susține de zeci de ani URSS („o atare monstruoșitate constă în faptul că niște brute eficiente permit unor alte brute ideologice să existe și să prelungească astfel sclavia și descompunerea Rusiei și a țărilor din Est”, notă din iunie 1982). Toată cartea e plină de jalea României sub Ceaușescu (un

exemplu: „crima lui Ceaușescu va rămîne în veci aceea de a fi pingărit sentimentul național la români și de a fi descalificat România în ochii lumii”), însă cînd o americană, bursieră Fulbright la Iași, analizează starea... sexuală a românilor („tristă și deficientă”), verdictul vine rapid și fără cruțare: „poate că totul pornește pur și simplu dintr-o experiență nereușită în timpul sederii ei la Iași!”.

În sfîrșit, cităm fără comentarii: „Cît timp o să mă mai complac în cercul revistei Esprit? (...) sînt suport terosismul subtil pe care-l răspîndesc ideile umanismului social și raționalismul francez”; „Asta presupune o mare manipulare: pentru a fi împotriva totalitarismului comunist, trebuie să fii „de stînga”. Intelligentsia de stînga nu ascultă decît măturile oamenilor care „mai cred încă” în comunism sau „nu mai cred” în el. Cei care nu au crezut niciodată s-au ascultați, nu este loc pentru ei”; „Vladimir Bukovski a vorbit despre ceea ce îl face pe omul sovietic ușor de recunoscut: pecetea fricii. (...) Simone Signoret, mare socialistă, s-a supărat: „Nu aveți dreptul să distrugăți iluziile tinerilor care așteaptă mult de la socialism”.

Dacă la toate acestea adăugăm părerile despre D. Stăniloae („curaj și autenticitate”, „tot ceea ce e spiritul ortodox a produs mai adevărat”), André Chouraki („În realitate, maniera noastră de a trăi exilul se situează la antipodul sensibilității acestor intelectuali franco-români de origine evreiască”), François Fejtő („cel mai obiectiv dintre unguri”), lanțul acțiunilor pentru drepturile omului și pentru apărarea Statului românesc, sau trimiterile la lumea apusă care-i unea pe Cantacuzini cu Puvîs de Chavannes (p. 95) și pe Pallady cu... Napoleon (p. 39) - rezultă portretul unei seninătăți luptătoare, cu tăceri expresive și tristeți severe.

Careul de ași & Co.

În bună măsură, *Nori peste balcoane* este „o carte cu Cioran”. Dar mai mult sau mai puțin legați de el sînt Ionescu, Noica și Eliade, formînd astfel careul de ași al generației '27 în exil.

Savuros, Cioran e prins în toate jocurile sale antinomice (retractilul agresiv, antiromânul naționalist, relativistul absolutist, modestia vanității, total dezinteresat visînd meru „d'être quelqu'un” ca Eliade și Ionescu, mizantropul monden, taciturnul logoreic, esențialistul pasionat de birfele și intrigăria exilului etc., etc.). Cu definiții și rezumate perfecte („Pesimismul lui este scepticismul unui om sănătos și salubru”, „Parisul invadat de negri și arabi îi inspiră viziuni de sfîrșit de lume. Europa este pe cale să se scufunde”, „Nefericirea Europei - înfrîngerea Germaniei (...) acești cretini de americani (...) peste cîțiva ani, cînd se vor fi înțeles cu rușii, o să pă-

răsească Europa și asta va însemna triumful Rusiei”), cu dezvăluiri interesante („intelectualul obosit” din *La Tentation d'exister*, cap. „Despre o civilizație vîlăguită” l-a avut ca model pe Sartre; cum a părăsit România în 1941, p. 102; cum a scris magiului Perse obligat de Jean Paulhan, p. 206), cu observații prețioase („s-a desprins de legionari, dar este la curent cu faptele lor”; „îi plac nespun micile detalii care îi dau în vileag pe oameni”; relația cu Paul Celan, p. 244) - avem aici un Cioran extraordinar de viu și absolut convingător pentru cei care au stat fie și numai cîteva ceasuri în apropierea lui.

Detalii precum: Eugen Ionescu „sigur că dacă vin comuniștii la putere va fi expulzat în România” (24 iulie 1977); ecoul articolului publicat de Ionescu în *Le Monde*, iulie 1980; dieneul în cinstea lui Eliade de la Sorbona (p. 18); reîntîlnirea Steinhart/Eliade (p. 57 ș.u.); cenaclul Leonida Mămăligă de la p. 92 ș.u.; jocul de replici privind mișcarea legionară: Cioran („O revoluție românească dirijată împotriva României”) - Noica („Singura mișcare românească contra căreia Caragiale nu poate nimic”); fraza lui Noica din 28 iulie 1983 - „Nu există filosofie românească, există trăire românească” - sînt numai cîteva contexte care se impun remarcate în chip special.

Repede, repede să le adăugăm observațiile despre Vintilă Horia („Spania lui Franco i-a modelat ideile. Provincialismul sau izolacionismul Spaniei franchiste l-a conservat pe Vintilă Horia”, „un om cinstit, drept, fără rupturi interioare, însușit de o sfințită indignare împotriva comunismului, ateismului occidental, iacobinismului francez”), Alain Paruit (interpret, cîndva, între Gheorghiu-Dej și Maurice Thorez), Emil Turdeanu („corecți în toate, foarte naționaliști, au ca principiu de viață prudența”), Virgil Tănase („falsul dizident, estet și francizat”, un „personaj dubios: cine va mai lua în seerona eventuala dispariție reală a unui român la Paris?”), Edgar Reichmann („înșeft și agitat”), atașantul portret al lui Gheorghe I.G. Duca (pp.174, 214), dar și al lui Dan Hăulică, în postura sa de blazată omnișcență care-i sporește misterul (p. 224), Nina Cassian, venind din Israel spre București și trecînd pe la Cioran, la Paris, în octombrie 1984, cu ideea că „vor trebui două sute de ani României ca să se refacă” (un brucanism înmulțit cu zece). Foarte exact e creionat Claude Karnoouh (p. 276) și foarte dur fulgurantă apariția a lui I. Negoiescu, care, „beat criștă, ne-a înjurat pe noi, românii din străinătate: «Vă urăsc, trăiți din nenorocirile noastre...”!

Replică la care nu-mi pot refuza delucil amar al încheierii: lasă că și noi ne hrănim cu tristețile lor!

Adevărul

literar și artistic nr. 327

- Pictorul Gheorghe Labin între comuniști și legionari
- Alexandru George: „Marii țărăniști Iuliu Maniu, Corneliu Coposu, John Rațiu au fost liberali sadeal!”
- Vera Călin - Jurnal din California '96
- Tudor Arghezi, victima autocenzurii

HUMANITAS

Cartea care dărmuie

CONCURS HUMANITAS pentru tinerii jurnaliști: cel mai bun și constant autor de cronici, recenzii, articole despre cărțile Humanitas

PREMIU: 2 abonamente gratuite la toate aparițiile Humanitas pe un an (Premiul I), pe 6 luni (Premiul II)

JURIUL CONCURSULUI: Alex. Stăfănescu, C.T. Popescu, Bedros Horasangian, Nicolae Prelipceanu

DATA PREMIERII: noiembrie '96, la Tirgul de Carte Gaudeamus

Candidații (din București sau din țară) sînt rugați să trimită pe adresa editurii Humanitas (Piața Presei Libere nr. 1, 79734 București, pentru Anca Frâncu) un CV și textele apărute sau cu perspective de apariție, indicînd ziarul/revista în care au fost/vor fi publicate.
Data limită a poștei: 15 octombrie a.c.

Cazul Gheorghe Ursu

(Urmare din pagina 16)

crimă „prin imprudență”, convenabil pusă în seama unui co-celular, care se „confesează” la comandă (după ce de cinci ani dădea cu totul alte declarații), pentru a-i absolvi astfel pe Pivulescu și ceilalți de crimă cu premeditare. Conform acestei înscenări, nimeni nu poate fi trimis în judecată! În cuvintele domnului procuror Joarză, co-celularul nu se poate face vinovat decît de „omor prin imprudență sau LCM” (lovituri cauzatoare de moarte), „ofiterii poliștiști, cel mult de neglijență”, ei „sînt vinovați doar moral” etc. Iar toate aceste „vini” au fost amnistiate de două ori (atît de Ceaușescu, cît și de dumnea-voastră, domnule Președinte). Domnul procuror Joarză nici nu amintește de Securitate, iar la insistența mea, pretinde pur și simplu că securiști „nu recunosc nimic” și de aceea nu-i poate aduce în instanță!

Evident, această atitudine nu poate fi calificată decît ca un act de servitute față de fosta Securitate. Deși confecționat cu o migală demnă de o cauză mai dreaptă, rezultatul anchetei în momentul de față nu este numai absurd din punct de vedere logic, medical și juridic, dar este o înscenare scandalosă, care face rușine întregii Justiții românești. Organele investigate sau instanțele juridice din orice țară democrată ar respinge-o ca pe o parodie, iar atenția le-ar fi de fapt atrasă către cercetarea celor care au pus-o în scenă și a motivelor lor.

Lovituri cauzatoare de moarte? Omor prin impruden-

ță? Neglijență în serviciu? Toate aceste eufemisme, care ar părea ridicole dacă n-ar fi criminale, echivalează de fapt cu o nouă amnistie: o amnistie pentru crimele premeditate ale foștilor securiști enunțată de puterea judiciară actuală, și care se auto-investește astfel cu puterea executivă!

Singura culpă ce nu s-a amnistiat este cea reală – omorul cu premeditare, și tocmai această vină încearcă acum domnul procuror Joarză s-o ignore, evident, pentru a nu-i deranja cu un neplăcut proces pe tortionarii și asasinii din slujba lui

Ceaușescu. Dar orice înscenări ar face actuala procuratură, oricîte false depoziții ar culege, chiar mai bine ticluite decît spectacolul de bilci montat pînă acum, nu vor putea schimba adevărul istoric. Adevăr cu care toți cei implicați trebuie să se confrunte, fie că sînt „amnistiați” sau nu. Justiția din România se face părtaşă, într-un fel, la crima din trecut, prin faptul că i-a acums pe adevărații criminali.

Domnule Președinte, o țară și o lume întregă de oameni, încremenți în deziluzie, neîncredere, stupoare și revoltă, aș-

teaptă. Așteaptă elucidarea crimelor de la Revoluție, a celor din anii terorii ceaușiste, a cazului Gheorghe Ursu. Oameni care au crezut că justiția va putea fi restabilită și în România. Oameni care, cu greu, încă mai cred; alții care, cu durere, s-au văzut nevoiți să renunțe la orice iluzie.

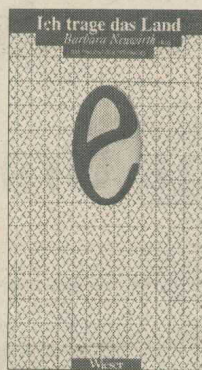
Vă rog, domnule Președinte, să folosiți autoritatea de care dispuneți pentru ca ancheta în cazul Gheorghe Ursu să fie preluată de un procuror obiectiv, care să aibă curajul să aplice legea și să deschidă criminalilor ceea ce li se cuvine – un proces de omor. Să cereți a se introduce în acest caz vina de tortură, ca o crimă împotriva umanității, ce nu se poate amnistia. Să cereți ca toate materialele scrise de tatăl meu să fie restituite familiei, inclusiv dosarul său de la Securitate.

Deși știm că puterile executive și juridică în stat sînt separate, totuși cuvîntul Președintelui va atrîna greu în deblocarea unui caz care nu ajunge nici măcar să fie discutat în Justiție și care contribuie la o imagine defavorabilă a României. Domnule Președinte, este strigător la cer că la mai bine de șase ani de la Revoluție, în România, asasinii și tortionarii dovediți sînt liberi: asasinii unui om care a avut curajul să demaște ororile dictaturii ceaușiste. O astfel de obstrucție a Justiției lezează însăși noțiunea statului de drept și contribuie la adîncă neîncredere a cetățenilor în capacitatea aparatului juridic actual de a face, cu adevărat, dreptate.

V-ați face o datorie de onoare, domnule Președinte Iliescu, să îndreptați aceste grave nereguli din Justiția românească, să restabiliți justiția în țara pe care o conduceți. Această țară o merită și o așteaptă încă.

Vă mulțumesc anticipat,

ANDREI URSU

O antologie necesară

„Treptat ni se limpezește privirea asupra zonelor de margine ale Europei, care au fost izolate de noi prin frontiere nu doar aparente, ci cu adevărat foarte greu de trecut”, comentează autoarea austriacă Barbara Neuwirth, coordonatoarea unei

splendide antologii de proză feminină din Europa Centrală și de Est. Recent apărut la editura Wieser din Viena, volumul *Ich trage das Land: das Frauen-Buch der Rander* este cel de-al treilea într-o serie de antologii de poezie și proză din zonă, menite să clarifice prin literatură contururile unei lumi pînă acum aproape inaccesibile Occidentului. Traducerile din cehă, slovacă, polonă, croată, macedoneană, bulgară, slovenă, italiană și, nu în ultimul rînd, română, aduc în fața cititorului un univers extrem de divers și colorat, într-o fel de mare diversitate de registre stilistice și probe de virtuozitate în genul rafinat, cameral al prozei scurte. Selecția nu este nici pe departe exhaustivă – lipsesc, evident, chiar și literaturii întregi. Scopul nu este o contabilizare a literaturilor și autorelor, după ierarhii prestabilite, ci invitația la un voiaj mult mai amplu, literar și trans-literar, în jumătatea estică a continentului nostru. Un alt scop al cărții mai este acela de a marca tematica implicit feminină din paginile selectate. Între copertile antologiei internaționale, cu toată varietatea lor, piesele își răspund în multe puncte de convergență, peste granițe – ceea ce nu este un simplu joc al hazardului (disponibilitatea textelor și traducătorilor), nici exclusiv mîna coordonatoare. Multe din proze sînt mărturii ale experienței alienante speciale prin care a trecut lumea noastră, însă acolada cărții, deloc neglijabilă, este spontaneitatea mișcării ideilor către un limbaj universal; scriitura însăși denotă, în cele mai multe instanțe, profesionalism, forță novatoare, spiritul timpului.

Literatura română este prezentă ea însăși sub semnul unei mari varietăți de stiluri și substanță: Gabriela Adameșteanu, Adriana Bittel, Nora Iuga și Liliana Ursu. Traducerea pieselor românești a fost realizată – cu multă finețe și flexibilitate stilistică – de Grete Tartler (care în vremea pregătirii volumului era consilier cultural al României la Viena), în colaborare cu autoarea antologiei, Barbara Neuwirth. Semnificativă și amplă, prezența românească are darul să contribuie la „iluminarea conținutului întunecat din imediata noastră vecinătate”, cum l-a numit autoarea antologiei, Barbara Neuwirth – „unde recunoaștem această forță explozivă și o imensă cuprindere de orizont”. (Ioana Ieronim)

Din numerele viitoare

- H.-R. Patapievici: „Criticilor mei”
- Interviu cu François Fejtő
- Aurelian Crăiușu: despre Cristian Preda și Sorin Antohi, «Liberalismul francez: secolele XIX și XX»; „Revirimentul culturii politice”
- Virgil Stoescu: „Despre criza gîndirii economice contemporane”
- Presa franceză la 10 ani de la moartea lui Mircea Eliade
- Interviu cu Emil Constantinescu (președinte CDR), Gheorghe Tinca (ministru Apărării), Șerban Papacostea (directorul Institutului de istorie Nicolae Iorga), dr. Nicolae Filipescu
- Dan Oprescu: „Filosofia avortului”; „Mărturie împotriva canalelor”

Editura MYDO CENTER

realizatoarea ediției în cinci volume a celui mai popular și mai bogat dicționar explicativ din cultura noastră (DICȚIONARUL UNIVERSAL AL LIMBII ROMÂNE de Lazăr Șăineanu) face înscrieri pentru

NOUL DICȚIONAR UNIVERSAL AL LIMBII ROMÂNE

ediție de lux în două volume mari (21 x 29,7 cm), de cîte 752 pagini fiecare, tipărite pe hîrtie filigran, cu legătură și casetă din piele; cuprinde întregul material lexical al ediției în 5 volume (121.400 articole), la care se adaugă 3.246 de articole noi și un set de hărți. Destinată exclusiv bibliofililor, ediția de lux se va tipări într-un tiraj de 999 exemplare numerotate și nu va intra în circuitul obișnuit de distribuție, putînd fi obținută numai prin contract ferm cu editura.

Informații suplimentare la tel. 032-176332 sau O.P. 10, C.P. 2060, Iași 6600

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau

noile noastre conturi

depinîndu-1 în deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF

- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$

- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$
----------------------------	--------	-------	-------

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

ANDREI URSU

Cazul Gheorghe Ursu

Scrisoare deschisă către
Președintele României,
d-l Ion Iliescu

28 iunie 1996

Domnule Președinte,

Au trecut mai bine de zece ani de când tatăl meu, inginerul și poetul Gheorghe Ursu, a fost ucis în tortură de o mină de securiți, pentru vina de a se fi exprimat împotriva regimului totalitar ceaușist.

Și au trecut mai bine de șase ani de când, sub președinția dumneavoastră, noile autorități ar fi trebuit – și putut – să dea la iveală adevărul despre această crimă monstruoasă, să deschidă procesul și să dispună pedepsirea asasinilor, care de altfel au fost identificați încă din timpul primei anchete în acest caz, în 1990. Dar după cum veți vedea din cele ce urmează, organele răspunzătoare încearcă în ultimii ani mai degrabă să mușamalizeze cazul și pur și simplu să-l discolpe, cu orice preț, pe criminali.

Acest asasinat politic a reprezentat un simbol al fanatismului dictaturii Ceaușescu. Deși arestarea tatălui meu, în septembrie 1985, a făcut obiectul unor contacte la nivel ministerial dintre administrația SUA și oficialitățile române, el a fost ucis totuși în tortură – ordin transmis prin lanțul de comandă al Securității. Cazul a fost larg mediatizat în străinătate și a figurat pe lista de priorități a mai multor organizații internaționale pentru drepturile omului. Evident ne rezolvat în timpul aceluia regim, a intrat în atenția Congresului SUA, contribuind în final la decizia de sistare a clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România în 1987.

După decembrie 1989, dosarul Ursu a fost recuperat de la fosta Securitate de către d-nii Gabriel Andreescu, Silviu Brucan și Radu Filipescu. Cazul și o parte a dosarului au fost prezentate la televiziune și pe larg în presa din țară și din străinătate. De la începutul lui 1990 s-a declanșat o anchetă, condusă cu profesionalism de către procurorul Dan Voinea. Se prefigura o analiză factuală a terorii și a abjecției la care ajunseseră Ceaușeștii și cei care-i mențineau la putere. Opinia publică aștepta aplicarea justiției și pedepsirea vinovaților ca pe o dovadă esențială a credibilității noilor autorități, a reconcilierii sociale, a unei adevărate tranziții către democrație.

S-a dovedit încă din 1990, în baza avizului comisiei medico-legale, coroborat cu depozițiile martorilor, cu examenul intra-operator și alte probe, că este vorba de o crimă premeditată, precum și cercul restrâns al posibililor

vinovați: ofițerul anchetator Marin Pirvulescu, șeful Direcției de Cercetări a Miliției – Tudor Stănică, șeful Direcției de Cercetări a Securității – Vasile Gheorghe, șeful arestului – Mihail Creangă. Deși numele lui Dan Voinea era deja cunoscut pentru capacitatea și integritatea sa – după cum vă amintiți, el a fost procurorul din procesul Ceaușeștilor –, cazul și dosarele i-au fost luate fără nici o explicație de către Procurorul General Manea Drăgulin și încredințate procurorului Samoilă Joarză. Cu atât mai suspectă este această schimbare, cu

Familia Ursu; de la stînga la dreapta: Olga, Gheorghe, Sorana și Andrei

Pe data de 17 noiembrie 1985 era ucis, în beciurile Securității din Calea Rahovei 37-39, ing. Gheorghe-Emil Ursu, arestat pe 21 septembrie 1985 sub acuzația de complot împotriva regimului comunist. La începutul anului 1990 a fost declanșată o anchetă (condusă de procurorul Dan Voinea) care promitea să aducă lumină în acest caz. Inexplicabil însă, după nu mult timp, Procurorul General Vasile Manea Drăgulin încredințează această anchetă procurorului Samoilă Joarză, care, din momentul preluării acestui caz, întârzie, sub diferite motive, finalizarea anchetei, deși atît circumstanțele morții lui Gheorghe Ursu, cît și numele călăilor acestuia sînt de mult cunoscute. La peste 10 ani de lauciderea inginerului Gheorghe Ursu, fiul acestuia, Andrei Ursu, adresează o scrisoare deschisă președintelui României, solicitîndu-i sprijin în aflarea adevărului și pedepsirea celor vinovați.

cît însuși d-l Manea Drăgulin fusese implicat în cazul Ursu, în 1985, cînd semnase decizia de neînțepere a urmării penale după moartea tatălui meu la Jilava. (El acceptase astfel, tacit, falsă teză autodisculpantă a Securității de moarte naturală, în închisoare, a unui om sănătos, la nici două luni după arestare!) O dată cu această schimbare, ancheta a luat o nouă turnură. Concluziile din 1990 sînt contrazise, probele originale sînt ignorate și altele noi sînt confecționate la comandă, martorii sînt supuși la presiuni pentru a-și schimba depozițiile. Noua variantă alcătuită – sau, cu prea multă ușurință, acceptată – de Procuratură nu este decît o țesătură

transparentă menită să evite un proces al adevăraților criminali, o adevărată mascaradă juridică.

Dar să vă amintesc, succint, faptele. Tatăl meu a fost arestat la 21 septembrie 1985, după ce fusese anchetat timp de șase luni la Securitate, de ofițerii Marin Pirvulescu, Vasile Hodiș și Vasile Gheorghe. El își manifestase deschis dezgustul pentru cultul personalității Ceaușeștilor. Trimesese scrisori unor șefi de guvern și personalități din Occident, în care demasca politica arbitrară a nefastului cuplu, precum și slugărnicia fanatică a celor care-i mențineau pe tron. Încă din 1978, el transmisesese la Europa Liberă o scrisoare în care îl acuza pe Ceaușescu de iresponsabilitate criminală, pentru ordinul de a sista consolidarea unor blocuri afectate de cutremur. Ca inginer specialist, tatăl meu fusese șeful unora dintre aceste proiecte și a constat direct cum Ceaușescu, agasat de șantierile aflate pe „traseul” său, a ordonat oprirea tuturor lucrărilor de structură și ten-

Pleșu, Mihai Botez. Îi interesau scrisorile de la Europa Liberă și nenumărații săi prieteni. Aici structura morală a tatălui meu, grija, obsesia să nu facă probleme altora, l-au făcut să refuze să răspundă, chiar sub amenințări grave. Atunci au hotărît să-l aresteze, pentru a „extrage” de la el, cu forța, ceea ce n-au reușit altfel. Dar două luni de tortură sălbatică în beciurile Securității n-au reușit să-i distrugă integritatea morală. Și au hotărît să-l ucidă. Pe data de 19 noiembrie 1985 am fost anunțat că Gheorghe Ursu murise în închisoare.

Nu ni s-a comunicat cauza morții, nu ni s-a eliberat certificatul medico-legal. Am aflat doar că moartea survenise cu două zile înainte, pe 17 noiembrie.

Domnule Președinte, tatăl meu a fost ucis în tortură de cîțiva ofițeri de Securitate și Miliție, în arestul Securității din Calea Rahovei 37-39. Concluziile anchetei din 1990 sînt categorice:

„Din actul medico-legal rezultă că moartea numitului URSU GHEORGHE-EMIL a fost violentă și s-a datorat peritonitei generalizate prin perforarea post-traumatică de ansă ileală. Prin coroborarea leziunilor traumatiche consemnate în foaia de observație clinică cu constatările făcute intra-operator și la autopsie, precum și cu declarațiile martorilor audiați în cauză, rezultă că leziunile interne și externe s-au putut produce prin loviri repetate cu corpuri dure în regiunea abdominală, cu circa 3-4 zile anterior datei de 17.11.1985. Între leziunile suferite și moarte există o legătură de cauzalitate. Avînd în vedere calitatea persoanelor care se fac vinovate de moartea defunctului URSU GHEORGHE-EMIL, respectiv ofițerul anchetator (mr. Pirvulescu), șeful arestului (col. Creangă, astăzi încă în funcție) și șeful direcției cercetări penale din IGM din anul 1985 (col. Stănică), propun comisiei sesizarea Direcției Procuraturilor Militare pentru definitivarea cercetărilor în cauză”.

Domnule Președinte, este evident că tatăl meu a fost ucis în tortură de cîțiva ofițeri de Securitate și Miliție. Ironia (sau tocmai logica faptelor) face ca unul din cei care au tras în tinerii care au ieșit în stradă în decembrie '89 să fie chiar unul dintre probabili asasini ai tatălui meu: maiorul de Securitate Marin Pirvulescu, anchetatorul menționat anterior. El e cel care ne-a percheziționat casa, ridicînd tot ce era literă scrisă de Gheorghe Ursu, cel care-l amenința în răbufniri de ură fanatică în timpul interogațiilor dinaintea arestării, cel care controla cazul și în timpul detenției tatălui meu și mă interoga și pe mine la sfîrșitul lui octombrie 1985.

În fața atîtor probe clare, procurorul Joarză s-a hotărît să tergiverseze, poate în speranța că martorii incozivi vor „dispărea”. Sora mea și cu mine l-am întrebant în ultimii doi ani de mai multe ori despre mersul anchetei și de fiecare dată ne spunea că „e gata într-o săptămînă”. Nici pînă în ziua de azi nu a început procesul.

Recent, Procuratura a decis să „creadă” sau chiar să confecționeze o

(Continuare în pagina 15)

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjunct); ANDREI CÔRNEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); LAURA TOMA (secretar general de redacție); IULIAN ANGHIEL (politic, cultură); DAN PERJOVSCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBÂNDĂ, LUCIAN PIUCA (corctori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SĂTĂLĂ, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAȚ (casierie); IULIAN STOIAN (proresare text, abonamente); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter); Responsabil de număr: IULIAN ANGHIEL.

Rubrici permanente: TIA ȘERBĂNESCU, N.C. MUNTEANU, EMIL HUREZANU, RADU CĂLIN CRISTEA (comentariu politic); ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic); H.-R. PATAPIEVICI (eseu); RALUCA STROE-BRUMARIU (parlament); MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică); CEZAR BALTAG, HARI KULLER (istoria religiilor); DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară); MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică); DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Corespondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj); DANIEL VIGHI (Timișoara); DINU MIHAIL (Chișinău); ION MIRON DAMIAN (Paris); ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ȘORA, VIRGIL NEMOIANU, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDRESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761